

KROKODILUSOK ETETÉSE EGY ÁLLATSEREGLÉTBEN. — Mutatványkép a «Világkrónika»-ból.

Fényes esküvő volt e hó 15-én Budapesten az egyetemi templomban. Herceg Eszterházy Antal Miklós vezette oltárhoz Andrássy Irma grófnőt, gr. Andrássy Manó leányát. A teljes pompával végbe ment esküvő nagy közönséget gyűjtött az utcákra is, úgy hogy lovas-rendőrök tartották fenn a rendet. A templomban csak jegyekkel lehetett bejutni. A kosárokban a parókás kocsisokkal, a díszbe öltözött vendégekkel, főtűi látványt nyújtott. Az esketés a reggeli bibornok végezte. Villásreggeli után, melyet megjelent Tizsa miniszterelnök is, az új házások a herceg birtokára utaztak. — A szarvöl regens-király kinek a menyasszony udvarhölgye volt, földvarmestri hivatala utján, szerencsekívánatait küldte az esküvőre.

Melléklapunkból, a «Világkrónika»-ból, mely a jelen év kezdetével immár a 13-ik évfolyamába lép a fölajánlott közleményeit kiegészítő napi érdekü ilusztrált olvasmányokat s ezek között — szintén illusztrálva — hosszabb regényeket és elbeszéléseket is közöl, bemutatjuk a «Krokodilusok etetését» fel-tüntető érdekes képet, melyhez a következő szöveg szolgál magyarázattal: A lapok nemrég közölték azt a megröpdítő hirt, hogy Algír afrikai tartomány Bonne nevű városában a krokodilok egy Pernolet nevű állatszelidítőt agyonmarczangoltak. Ezeknek a kro-kodiloknak az etetését ábrázolja jelen képünk, mely-nek eredetije egy szerencsétlenség előtt pár nap-pal készült fénykép. Pernolet gyűjteményében nem kevesebb mint 70 krokodilus volt, melyek etetését nagy közönség jelenlétében maga szokta végezni. Rendesen hosszúsáru Wellington-csizmát hordott s e mellett bot is volt kezében, hogy visszaütze a vad-állatokat, ha az edel után nagyon mohón kapkod-nának. Egy napon egy nagy krokodil hátán ült s mintegy 10 perczig nyugodtan étette a többieket, míg egyszerre, midőn épen elfordult s kinyújtotta kezét egy darab hus után, a hátul levő krokodil feléje kö-zeledett s hasába harapott. A közönség rémülten kiáltott fel, s minden áron igyekezett elriasztani a vadállatot. Pernolet is többször néz utótt, de hiába. Szerencsétlenségre Pernolet, a mint fel akart állani, el is siklott s a vadállatok dühösen rohantak reá s több helyen súlyos sebet kapott. Mindamellett sike-rült a szerencsétlen állatszelidítőt megmenteni s valószínű, hogy életben marad, bár örrékké nyo-morék lesz.

A «Világkrónika» képes heti közlönyt a «Vasár-napi Ujság» előfizetői félére 1 frt, egész évre 2 frt díj mellett rendelhetik meg.

Mert jó, hát ismerjük el. Vidéki előfizetőink lapunk mai számával veszik Spiegel S. és társa buda-pesti magkereskedő cég árjegyzékének kivonatát. Ritkán sikerült egy cégnek a gazdaközönség bizal-mát oly mérvben kivívni, mint e magkereskedőnek, de méltónak is bizonyult a pártolásra, mert rendki-vüli gonddal és lelkiismeretességgel kezeli magvait, melyekkel eddig a legszebb eredményeket érték el mezei és kertgazdáink. E magkereskedés magvai faj-azonossága, tisztasága és csiraképeségeért minden körülmények közt szavatol. A csatolt kivonatból, jóllehet, hogy szakszerű összeállításánál fogva bősé-gezen megrendelhetjük magszükségletünket: mind-azonáltal a cég szivesen megküldi csinos kiállítású, mintegy 500 ábrával díszített főárjegyzékét minden-kinék, a ki ezért csak levelező lapon is fordul Spie-gel magkereskedéséhez, Budapesten, Andrássy-ut 16. szám.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: MOKRY ENDRE, a közmunka és közlekedési miniszterium osztályta-nácsosa, a budapesti ág. ev. egyház presbytere, 62 éves korában Budapesten; közel negyven évet töltött a közpályán, 1848-ban honvéd főhadnagy volt, az ötvenes évek végén a Temes-Béga csatornánál állami főmérnök, 1873-ban lépett a közlekedési miniszteriumba, melyben most az első ügyosztályt vezette. — FEKETE KÁROLY, a váci siketnéma inté-zet jeles képzettségű igazgatója, kinek szakértő veze-tése alatt a siketnéma oktatása oly nagy fejlődésre jutott. — NEMETHY FERENCZ, aranyismés pap, a sel-meczbániai kegyes tanítórendi társház másodfőnöke, 76 éves korában Selmeczbányn. — VASZARY ISTVÁN plébános, 54 éves Badacsony-Tomajon. — EDELSPA-CHER PÉTER, Arad megye egyik legrégebb s egykor nagyvagyonu családjának tagja, ki évek óta visszavo-nultan élt, elvesztvén szemé világot, 79 éves, Simán-don. — SCHWARTZ FERENCZ mérnök, a torontáli helyi érdekű vasutak egyik építési vezetője, Nagy-Beeskere-ken; — ugyanott MOLNÁR JÁNOS köztisztelendő pol-gár, 67 éves. — MAGISTRIS JÓZSEF nyug. katonai el-látási főbiztos, a budai társas körök kedvelt tagja, Bu-dapesten; ugyanitt GRÜNUT JAKAB nagyfuváros, 77 éves; BURG JENŐ, Burg Lajos kir. ítélőtáblai bíró fia, 17 éves. — FLORIÁN SÁNDOR kereskedő, 52 éves, Kolozs-vártt. — FARKAS GYÖRGY, nyug. öreggazda, ki gr. Károlyi István szegvári uradalmában 50 évig, 1820-tól 1870-ig szolgált, 88 éves, Szegváron. — URGE LÁSZLÓ Nagybajcs, Kisbajcs, Szőgye községeknek 29 éven át plébánosa, egyházközségi jegyző, 60 éves. — SZVODORA KÁROLY gyáros, 66 éves Zólyomban. — NAJMANYI IGNÁCZ, 60 éves, Pankotán. — MÁROSPFY TIVADAR, takarékpénztári tisztviselő, 36 éves, Nagy-bányán. — SZABÓ ANDOR, honvédszázasos és kezelő tiszt, 56 éves, Békés-Gyulán. — UJVÁRY IGNÁCZ, Buda egyik tipikus alakja, ki vagonossága da-czára nem sokat fordított külsejére, s a könyveket is, melyeket igen szeretett, antiquariustól vásá-rolta; fiatal korában jó barátságban élt Virág Bened-ekkel, általában az írókkal; a könyvtárakban sokszor lehetett látni; vagonát az akadémiára hagyta. — ID. KÁVÁRY SÁNDOR földbirtokos, Szilágymegye tör-vényhatósági bizottságának tagja, 70 éves, Érkává-son. — MAYERN FERENCZ lovag, osztrák nyug. min-iszteri tanácsos, 91 éves, Pozsonyban. — ZANJECZKY VINCZE takarékpénztári igazgató, 57 éves, Alsó-Lend-ván. — JANKOVICS MIHÁLY, a nagy-kikindai takarékpénztár könyvelője, 32 éves; temetése napján pedig atyja JANKOVICS JÁNOS kereskedő is meghalt. — FISCHER KÁROLY 35 éves, Győrött. — HAAS ÁRMÉN joghallgató, 22 éves, Budapesten.

BÁRCZY JÓZSEFNÉ szül. Kapy Agnes, földbirtokos neje, 53 éves, Sátoralja-Ujhelyen. — VERŐEUS LIDIA, 65 éves, Győrött. — SZÁNTÓ KÁROLYNÉ, szül. Baumert Angela, tmútr neje, Pozsonyban. — AMBRÓ ISTVÁNNÉ szül. Müller Mária 37 éves, Aradon. — ÖZV. KAIN JÓZSEFNÉ, szül. Rainer Katalin, 52 éves Sze-geden.

SZERKESZTOI MONDANIVALÓ.

Bánffy-Hunyad. Gy. Zs.-né. Köszönettel vettük. A levélben említett másnemű dolgokat is szivesen fo-gadjuk.

Kassa. M. V. Tévédésből késett. Intézkedünk. **Üti emlék.** Csakugyan megkerült. De nem közöl-hető. Részint pongyola (nem csak verselés, hanem nyelvi tekintetben is nagyon pongyola) formája miatt, hanem a benne levő eszme (magában helyes, de tíz sorba foglalható eszme) ellapított volta miatt is.

F-y-k-ly. Összesen 18 évre terjedő életből tízet «a muza karjaiban töltött» igen sok. S a mi igen sok (a jóból is), nem lehet hasznos. Tölsön kevesebbet a szeszélyes tündér karjai közt, több haszna lesz belőle.

Mert beküldött mutatványából látszik némi tehetség — s több tanulmánytal és érelődéssel még lehet belőle valami.

Nagyanyám sirján. A legjobbi sor benne Arany János egy sorának a változata; az egész hang az övé; veszedelmes az ilyen reminiscenzia.

Orbán lovag. A terjengősség (mely kifogásunk jo-gosultságát előbbi költeményére maga is elismeri) en-nek is nagy hibája. De nem a legnagyobb. Nagyobb annál, a teljes érthetlenség — mely nemcsak az első, hanem a második, harmadik olvasásnál is alig kezd valami világosságra derengeni. Azt pedig csak már el-ismert nagy költők követelhetik olvasójoktól, hogy egy-egy munkájukat kétszer-háromszor olvassa el egy vég-ben, ha érteni akarja.

A föld és a hold. Nem ismeri-e Pap Endre «egy házasság története» című satyrikus románczát? Ez annak gyenge másolata. Ha nem ismeri, véletlen ta-lálkozas, de önnök a hátrányára.

Szomorú fűz. Szétfoly; erőtelen szószaporítás, rimsengeség, (mely sokszor nem is cseng össze).

Nem közölhetők. Szilveszter estéjén. — Oh mondj csak. Világgyűlölet.

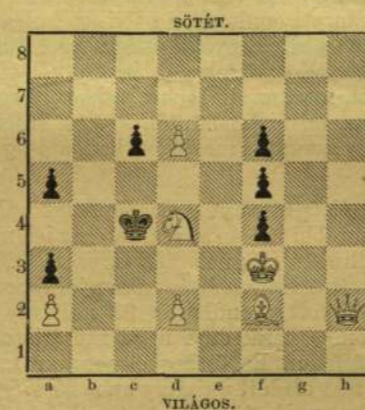
KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» folyó évi 1-ső számában közölt képtalányok megfejtése: 1. *Tengerre magyar.* 2. *En tőket messze északaktam, De szicem ott maradt eléd. Majd azt egy boldog pillanában, Mint unt jatekszett életed.*

SAKKJÁTÉK.

1528. számú feladvány. Dubbe F.-től.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1521. számú feladvány megfejtése Pap Deszöböl.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.	Világos.	a. Sötét.
1. Vc1-g1	Kd6-e7 (a)	1. ...	Kd6-c7 : (b)
2. Ba8-e8 +	K. t. sz.	2. Vg1-e5 +	Kc7-b7
3. V v. H mat.		3. Fd6-e5 mat.	
Világos.	b. Sötét.	Világos.	c. Sötét.
1. ...	Kd6-e6 (c)	1. ...	e5-e4
2. Ba8-a6 +	Ke6-c7 :	2. Vg1-l6 +	Kd6-e5
3. Vg1-b6 mat.		3. H-h2-g1 mat.	

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Az Erkel-sakk-társaság nevében: Exner K. — A pesti sakk-kör.

A pesti sakk-kör 1. hó 27-én tartja rendes évi közgyűlését a kör helyiségében.

HETI-NAPTAR, január hó.

Nap	Katholikus es protestáns	Görög-Oross	Iraklita
20V.	F 2 Jézus sz. n.	F 2 Fáb. és Seb.	8 A György
21H.	Agnes sz. vt.	Agnes	9 Polieukt.
22K.	Vincze vt.	Vincze	10 Nissz Gerg.
23S.	Bold. Assz. elj.	Emerenci	11 Theodóz ap.
24C.	Timót pk. vt.	Timót	12 Taczián
25P.	Pál fordulása	Pál ford.	13 Hermil
26S.	Polikárp vt.	Polikárp	14 Rait. vt. 24 Sab. M.

Holdváltásai & Utolsó negyed 24-én 5 óra 13 pk. este.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. egyetem-tér 6. szám.)

Seiden-Grenadines, schwarz und farbig (auch alle Lichtfarben) 95 kr. bis fl. 9.25 p. Met. (in 18 Qual.) — versendet robenweise porto- und zollfrei das Fabrik-Dépót G. Henneberg (K. u. K. Hoflieferant) Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

VASÁRNAPI UJSÁG

4. SZÁM. 1889.

BUDAPEST. JANUÁR 27.

XXXVI. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG 6 frt egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre 6 * Compán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre 4 * Compán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt fél évre 3 * Külföldi előfizetőkhez a postaiilag meghatározott viteldíj is csatolandó

EGY SZÉKELY FÓTANODA.

V ALAMINT a középkori várak között különö-sen a régváraknak volt a legfontosabb szerepük valamely ország megvédésében, azonképen a tanintézeteknek is, — melyeket Bethlen Gábor fejedelem jogosan nevezett a nemzetiség és művelődés várainak, — belső jóra-valóságuk mellett sokszor az a hely is növeli jelentőségét, melyen működnek s melyről a szel-lemi világosság, az ismeretek, a nemzeti szellem terjesztésében fáradoznak.

A helyi körülmények által is növelt egy ily

nagyfontosságú régi tanintézetnek megújított épületét mutatjuk be ez alkalommal olvasóink-nak, egy fótanodát, mely hazánk keleti határszél-én a kulturának békés harezában valóságos végvár szolgálatát teljesíti.

A székely-udvarhelyi református kollégiuma ez, mely már több mint száz év óta végzi áldásos hivatását buzgón, sikeresen s legközelebb jutott abba a helyzetbe, hogy az oktatás és nevelés iránti fokozottabb igényeknek is teljes mértékben megfeleljen.

A mult század közepén innen, 1772-ben épült a székely-udvarhelyi ev. református kollégium régi épülete közadakozásból. *Bethlen János,*

I. Apaffy Mihály erdélyi fejedelem kancellárja, egyik leánya, Zsófia emlékére, kit, mint Lázár Imre mátkáját ragadott el a halál, 1670-ben ezer darab arany alapítványt tett ennek az iskolának. S mintha a véletlen száz évi nehéz megpróbáltá-tást tartott volna fenn számára: 1768-ban veszi b.-madari Kis Gergelytanár gondjaiba, hogy a fel-üdés hosszu, nehéz útján lassan fejlődött iskolát új életre hívja. A fiatal tanár utakat, módokat talált, hogy iskolájának alkalmas helyiségeket építhessen. Az általa fölélesztett hazafias lelkesed-és következtében az erdélyi mágns-családok, kiknek nevéhez az itteni egyházi és társadalmi életnek annyi nevezetes eseménye fűződik, tete-

A SZÉKELY-UDVARHELYI KOLLEGIUM MEGÚJÍTOTT ÉPÜLETE.

Fénykép után.

mes pénzáradékokkal segítettek elő e kollegium létrejöttét. A jó példát számosan követték, községek és egyesek egyaránt. És két év alatt felépült a régi kollegium-épület.

A keresztényi szeretet gyuladt fel a székeltség szívében, midőn majdnem valláskülönbség nélkül rakta le az áldozatát a közművelődés oltárára. 1772-től 1886-ig, tehát 114 évig szolgált a bennlakás és tanítás céljaira ez a Kis Gyergely által emelt régi épület; a második emeletet padlás-szobák pótolták. E padlás-szobákat költségkímélésből csináltatták, mivel eredetileg a négyszögben álló épület, melynek képünk csak az utca felé néző homlokzatát tünteti föl, két emeletre volt ugyan tervezve s a földszinti és első emeleti szobák annak rendje szerint bolthajtásra építették igen szilárdan, de már a második emeletre nem futotta a költség, csak padlás-szobákkal.

1886. júniusában lebontották e roskatag felső emeletet és ugyanazon év október havában már az újonnan készült szobákban folyt a tanítás. Nemesak a második emelet épült újra, hanem az összes helyiségeket is átalakították azzal a 45,000 forintnyi költséggel, melyet a különféle pénzalapok néhány évi fölöslegéből kell majd fedezni. A lépcsőházakat egészen újra építtek, a régi szobák ablakai megmagyították, az első emeleti imaterem (és diszterem) helyett a második emeleten még szebb és tágasabb készült, hogy az szertári helyiségek legyen alakítható, a mi meg is történt.

A megújított épületben 46 helyiség van. Mintegy 160 fiu részére való lakás, 12 tanterem, könyv- és szertári helyiségek, természetudományi és rajzterem, irattár, érem- és tanszertár stb. mind észszerű elhelyezést nyertek benne. Mult év október 14-én nagy ünnepélyességgel ment végbe az új épület felavatása. Szász Domokos, Erdély reform. püspöke, felszentelt imával, Szász Gerő, közigazgató, alkalmi beszéddel, Nagy Lajos főgondnok szintén alkalmi beszéddel és Gönczi Lajos igazgató tanár az építés történetének felolvasásával miködtek közre. Elismerésre méltólag buzgólkodtak az építésnél Szakács Mózes akkori igazgató és Félégházi Antal mint inspektor-professor.

BUDVÁRI LAJOS.

FÖLDI MERLEG.

Gyarló kézből földi mérleg,
Fontos képpel rajta mérnek
Mindent, a mi kedves, drága
Itt alant e föld porába...
Becsület, ész, jellem, elme,
Szív és lélek mérlegelve;
Rövid észszel a hogy mérnek,
Jobbra, balra ing a mérleg.

Sok utolsó lesz itt első...
Érdemet rang, — ész tures fő,
Jellemet hitvány üresség,
Hű szívet, — hogy kinevessék,
Rút hazugság nyom le könnyen...
S bűz szemek míg usznak könyben,
S megtört szívek átkot kérnek...
Jobbra, balra ing a mérleg.

Van, ki furdott könybe-verbé,
Mégis, mikor meg lett mérve
— Meg se hallva sokak átkát
— Mint kis Isten, úgy imádták...
Piszkos annak minden korma,
Am a zseb arannyal tömve,
S ül közötté dícsnek-fénynek...
Jobbra, balra ing a mérleg.

Földre felhő vet bús árnyat,
Hirtelen szél zúg, s fény árad,
Reng a föld, az ég haragia
Mennydörög bős zivatarba...
S szól az Isten: Törpe lelkek!
Ott alant ki mit miveltek?
Térdre hitvány! Porba féreg!
Itt vagyok én! Majd én mérek.

DÖMÉNY JÓZSEF.

A ROSSZUL OSZTOZOTT TESTVÉREK.

ÉLETKÉP.

Irta: JÓKAI MÓR.

(Folytatás.)

Valami hét esztendő mult el e látogatás óta. Egy szép reggel Budapest legélénkebb utcáján találkoztam az öreg Grollal. Nem magában volt,

egy legény is volt mellette: mind a ketten az ismeretes budakeszi svábmagyar parasztöltözeten voltak, vasárnapiasnak kicsipve.

— Hát magát, Groll szomszéd, mi hordja itt a szép Váci-utczában?

— Az öregnek: ragyogott a két piros orezája az örömtől.

— Hát ezt a kis gyereksét hoztam be magammal. Ön már nem is ismer rá, ugy-e bár?

— Az a kis gyereke olyan szál legény volt, hogy nekem is úgy kellett rá felnézniem: öles fickó, széles vállakkal, domboru mellkassal, olyan egyenes, mint a fenyőszál, piros-barna arcszínü.

— Ez a kis Tonele, — mondá az apja.

— Ejnye de megnőtt! mondám én, kezét szorítva az öreggel.

— Pedig még nőni fog, — tevő hozzá az öreg.

— Gratulálok hozzá! — s azzal a fiúval is kezét fogtam.

— Az volt a legelső észrevételem, hogy az apának milyen kérge a tenyere; a fiúé pedig milyen sima és lágy: pedig akkora, hogy az én markomban alig fér el.

— Hát miben járnak itten a városban? kérdezém az öregtől.

— Az asszentáló kommissziótul jövünk.

— Ah! No még egyszer gratulálok. Ugyan derék granátos lesz a Tóniból.

— Nem abból, — mondá az öreg, hamisan hunyorítva, — «untauglich»-nak találták a fiacsukat.

— Micsoda? Untauglichnak? Ezt a Sámsonot? Ugyan miye hibázik?

— Az öreg egyre mosolygott.

— Hát a jobb kezének a mutató-ujja úgy be van görbülve, hogy nem képes a puská ravaszát elrántani vele. Kipróbálták az urak a kommisszió-nál: nem egyenesedett ki.

— Csakugyan láttam a fickónak a mutató-ujját, hogy be van görbülve.

— Az öregnek teljes bizodalma volt hozzám. Tudta, hogy én nem vagyok befentes a katonánál, — a szája elé téve a tenyerét, sügött oda a fülembe:

— Ötszáz forintomba került, hogy azt a görbe ujjat kijnye tudja senki egyenesíteni az utonevizsgáló bizottságban.

— No az nagy hiba volt, szomszéd. Nem árt a legénynek egy kis katona-regulát tanulni.

— Hát mit tegyen az ember? Mikor az anyja úgy bolondul érte? Aztán az idén meg akarjuk a Tónit háziasítani.

— Az meg nagyon korán van még.

— Hát mi nálunk ez úgy szokás. Mentül hamarabb háziasodik a legény, annál előbb megjön az esze: ennek pedig nagy szüksége van rá. Aztán a Lizi is arravaló már, hogy férjhez menjen. Ha tovább tartogatjuk, vén leány lesz, s rajtunk marad.

— Hát a kis Lizit veszi el a Tóni?

— Jaj, de az is megnőtt ám azóta! Félfejjel nagyobb, mint a nevelő anyja. Majd meglátja ön! Csak eljön a fiam lakodalmára?

— Ha szívesen látnak, s ha a dolgom vissza nem tart.

— No hogy szívesen látjuk, az bizonyos, a tensasszonyonnyal együtt. Szüret után lesz a lakzi: akkor önök is odakinn vannak meg a Svábhegyen, s aztán ott tartjuk a lakodalmat a «Parizer»-nél. Az ott van az önök szomszédjában.

— Hogyan? A Pariser kocsmájában?

— Hát a mulatság kedvéért. Egyszer történik az életben; akkor hadd mulassa ki magát a legény. Elég sok ideje lesz még majd megbánni. Ott lesz a budakeszi banda.

— No ez nagyon keesgető volt rám nézve. Budakeszi sváb paraszt művészek, csupa trombita, kis dob, meg öreg dob. Sátoros ünnepeken elég élvezetet szoktak szerezni nekem, mikor a

szomszédomban jobb ügyhöz méltó kintartással negyvennyolc óráig harsogtatják a Vagabunden-polkát, meg a Luiza-csárdást. — Megígértem, hogy elmegyek.

— S megtévezoltatja a menyasszonyt?

— Az is kitelik tőlem. — De hát a Jóska mit szól ehhez? Hisz ő volt szerelmes a Lizibe?

— Hja! a Jóska nagy ember lett! mondá az öreg büszkén.

— Én azt értem a «nagy ember» alatt, hogy megnőtt s ahoz is gratuláltam.

— Hát hol van most a Jóska? kérdezém tőle.

— Nem tetszik tudni? szólt az öreg neheztelésbe menő bámulattal. Hát nem tetszett látni? Nem is olvasta? — Ah! Akkor kérem tessék velünk együtt a szögletig jönni, ott majd megmutatom.

— Vajjon mit mutat nekem az öreg az utca-szögleten?

— Elmentem velük együtt egész a piacig, a hol a leégett német színház kormos előcsarnokának az oszlopai biztonság okáért deszkázzal valónak elzárva. Ott pompázott egy ajtó nagyságu hirdetmény, melyen három törpe alak volt látható fantasztikus jelmezekben: alatta óriás betűkkel veresben, zöldben nyomtatva: «Die Liliputanger! Prinzess Lili, Jean Piccolo, und Kiss Josi: Brillante Vorstellung!»

— Az öreg odamutatott a mogyorófalapézájára végevel a huszáros alakra a három között s büszkén mondá: «Az ott az én fiam.» (Folyt. köv.)

EGY BUCSUZÓ MŰVÉSZ.

Rossi Ernest.

Ötven évet meghaladó, dícsősegteljes művészi pályára bezáródását jelenti az a vendégzereplés, mely a hírneves olasz tragikai művészt, Rossit, ezuttal második ízben s valószínűleg utoljára hozta Magyarországra fővárosába. Vele a shaksperei alkotások bűvös világának tűnik egy jó része ismét a feledés homályába, a modern színpad sehol sem kedvez többé a klasszikus dráma magasan járó

szármányának, a nagy szenvedélyek emésztő tűzén át vezetett jellemek eszményi rajzának s a tisztá tragikum nemes páthosának; nagy és kiemelkedő szellemek világító fátylájára volt szükség, hogy lelünk behatolhasson fenyűknél, még amaz óriási koncepcziók titkaiba, melyeket Shakspeare lángesze teremtet a színpad számára, s feledjük rajtok a prózaibb jelen kicsinyes érdékösszeütközéseit s alant járó szellemi irányát. De a kiváló Shakspeare-ábrázoló sora mind ritkább lesz, s ezzel lassanként meglazul az egyetlen kötelek is, a mi még a modern színpadot a nagy multhoz fűzte. Így készíti elő a kor-szellem évről-évre az irodalmi izlés gyökeres átalakulását, s a dráma erkölcsi világméretének alkalmazkodását azokhoz a föltételekhez, melyek a mindennapi élet reális szükségéből s törvényeiből folynak.

A legutolsó, de egyszersmind legkiválóbb Shakspeare-ábrázoló közé tartozott Rossi is, ki nek ragyogó alkotásai a budapesti közönség előtt sem ismeretlenek, s a midőn ma hatvan évétől megismerhetik fizikai és életerővel, de nemes inspirációban nem szegényebben járja végig még egyszer azt a diadalut, melyen egykor a művelt világ legelső székelyeinek át eddig utól nem ért művészi magaslataira emelkedett, mindenkinek éreznie kell azt a vesztéget, melyet visszavonulása maga után hagy a shaksperei dráma magyarázóinak világában.

Rossi Ernest 1829-ben született Livornóban, szorgalmas kereskedő-családból, s mivel már 15 éves korában élénk hajlamot mutatott a színi pályára, felhasználta az alkalmat, hogy szülői tanulmányai befejezésére Pisába küldték, s a helyett, hogy a szülői által neki szánt hivatásnak szentelje magát, felcsapott színésznek az akkor Pisában működő társulatnál s még mielőtt 18-dik évét elérte volna, már szerelmes szerepeket játszott, többnyire vidéken vándorolva, míg 1847-ben Milánóba emelkedett. Pályájának komolyabb iránya azonban ott kezdődik, mikor az akkortájt nagy tekintélyben állott Modena oktatása alá került, a kinek vezetése alatt az olasz színpad legjelesebb művészei képeztek ki magokat.

Modena volt Rossinak is valódi mestere, a ki iránt való kegyeletének és haláljának soha sem szűnt meg később is kifejezést adni. Ő karolta fel először a sokat ígérő tehetséget, a kihez, midőn Orestest előidéitől egészen eltérő felfogással látta tőle játszani, az őszinte elragadtatás kifejezésével szólt:

— Bravo! nekem tetszik ez a felfogás, mert látom hogy egészen új és nincs másolva senki után. Idővel javítani fogok rajta még valamit, s e czéllal, mielőtt újra elővessük a darabot, magam fogom játszani benne Píladest.

Ugy is történt, s pár nap múlva Rossinak fizetését fölemelték, s megnyílt előtte az a dícsőség pályája.

Addig azonban még a vándorélet sok keserű falatjából jutott ki művésziünknek is, melynek epizódjai közül nem egyet beszél el emlékiratai közelebb megjelent első részében. * Fojanóban a közönség kenyérral, borral, egy-egy kosár gyümölcsessel váltotta meg belépti jegyét s a készpénz-jövedelem nagyon csekély volt, úgy hogy a társulat tagjai hetenként kapták fizetésüket, mely Rossinál alig tett ki többet naponként 3 líránál. Ebből kellett élnie s a mellett elegánsan ruházkodnia is, a mint szerepköre meg kívánta. Képzelték, hogy nem egyszer kellett napokon át koplalnia, hogy csekély jövedelméből kijöhessen. De még nehezebb napok viradtak az ifju szereplésre, mikor társulata 1846-ban Genuába ment s Genuából Alessandriába volt átárandulandó.

Az indulás napján — beszéli Rossi előbb említett munkájában — fölkereste Zamarinót, a társulat pénztárnokát, hogy néhány fillért kérjen tőle, a miből élemezhesse magát e hosszú és fárasztó utalatt. De a ridég pénztárnok kerekén visszautasította az alatt az ürügy alatt, hogy már amugy is tartozásai vannak a társulattal szemben.

— Bocsanat, pénztárnok ur, — felelt Rossi, —

* Ernesto Rossi: Quarant' anni di vita artistica. Firenze. 1887.

önnek igaza van. De e pillanathban utra kell indulunk s nekem nem maradt annyim sem, a mennyivel... (nem akarta kijelteni azt a megalázó szót, mely sértette volna önértetét.)

— Nos? a mennyivel...?

— Istenem! hát a mennyivel fenntarthatassam magamat, — találta ki Rossi végre a megfelelő szót.

— Sajnálom, mit tehetek én róla? Én egyszerű pénztárnok vagyok és kötelességemet kell teljesítenem.

A sors gúnyja úgy akarta, hogy az uton Rossi és Zamarini családja véletlenül egy kocsiába kerültek. A pénztárnok minden állomásmál leszállt, hogy élelmi szereket vásároljon be, melyeket aztán családjával Rossi szemellettára költött el, mindannyiszor a szokott frázissal fordulva hozzá:

— Nem parancsol? Nem kóstolja meg?

— Köszönöm, már ettem.

«És daczára annak — írja Rossi, — hogy az éhségtől már majd elaléltam, később lettem volna éhenhalni, semhogy egy darabka kenyeret, vagy egy pohár bort elfogadjak tőle.»

De az asszony alighanem észrevette zavarát s mikor a pénztárnok elszenderedett, titkon egy darab kenyeret és húst csuszatott az éhes művész kezébe. Rossi mohón fogott a falatozás-hoz, de alig falt egyet-kettőt, tekintete az ember-telen pénztárnok arcára esett, s egyszersen észbe jutott annak kegyetlen dolyfe s az ő megalázott büszkesége. Forga a kenyeret és húst s össze-gyömösölve kidobta az ablakon. Ki akarta köpni azt a mi száájában volt is, de már késő volt — lenyelte.

1852-ben Rossi a szárd királyi társaság kötelékébe lépett Turinban, ugyanazon, hol Ristori kezdte pályáját 1837-ben, 15 éves korában, hogy három év múlva már elsőrendű művésznővé emelkedik és társaságánál, melynek neve oly szoros összefügg a modern olasz dráma történetével. A repertoirt még akkor Alfieri, Goldoni, Monti, Pellico, Giacometti, stb. uralták, Ferrari csak akkor kezdte meg ismerté tenni nevét, s a színésznek vagy színésznőnek, ha bizonyos tekintélyre akart szert tenni, egyéknél ki kellett tűnnie drámában, vígjátékban, klasszikai és romantikus tragédiában. De bármilyen pátriarkhálisak voltak is e viszonyok, ez a kor mégis az olasz színpad aranykorának volt nevezhető s Rossi, ki emlékirataiban körülmenyesen értekezik az olasz színészet mai hanyatlásának okairól s e tárgyban nem ritkán fog tollat, hogy eszméit egy-egy római lap hasábjain is kifejtesse, a mivel rendesen előlök polemikára ad alkalmat — nem habozik kimondani, hogy az olasz színműgy gyors hanyatlását első sorban a szintársulatok aránytalan szaporodása idézte elő. Régen elég volt husz társulat, azután 30—40-re emelkedett számuk s ma már nem kevesebb, mint 130 működik országszerte. Mert — mondja Rossi — ma már nincs középszerű színész, a ki képességet ne érezne magában elsőrendű művészek, hősnék, komikusnak, vagy színigazgatóknak lenni, — sőt alkalmilag írónak is. A súlyedés további okait Rossi a színi iskolákban s a tulhajtott luxusban látja, mely a színpad erkölcsi nimbuszát nagy mértékben csorbítja.

Abban a művész körutban, melynek diadalmas zárkóvételét sikerű amerikai vendégzereplése képezte, s melynek során többek közt Bécsben Goldoni egész repertoírját eljátszta, Rossi 1855-ben érintette Ristori társaságában először Párist, minden művészi pályára e Mekkáját. 1866-ban másodszer tért ide vissza s Cidben mutatta be magát a Comédie Françaiseban s e két utja alatt a legelső műbírállók, Gauthier Theophil, Lucas, Saint Victor, Pradel, Paul Foucher magasztalását sikerült kivívnia. Fournier meghívta, hogy a Porte-Saint-Martinban tartson előadást, Napoleon herczeg igyekezett rábírní, hogy mondjon bucsut az olasz színpadnak és legyen francia színészszé; a két Dumas elhalmozta barátságja jeleivel, ép úgy Gambetta, Villemessant, Delpit, Cautelle Mendez, Claretie és Wallon közköztudatúgyi miniszter is. Hugo Viktor pedig e hízgelő szavakkal hatalmazta fel «Ruy-Blas»-a egy felvonásának előadására: «Vous serez magnifique, et je serais heureux d'être pour vous l'occasion d'un triomphe» («Ön kitűnő lesz, s örömmel adok alkalmat diadalára»).

Már 1869-ben Lissabonban arat nagy sikereket shaksperei ábrázolásával s Belgiumban szintén nagy övéziókkal fogadják. Hollandiában

a király meghívta loo-i kastélyába, s magánszínházában egyedül hallgatta végig Othello és Hamlet monológjait. És Londonban is, dacára az angol kritika elfogultságának, mely arról van meggyőződve, hogy a shaksperei drámáknak csak az angol színészek között vannak méltó tolmácsolói, Rossi teljes diadalt aratott, úgy Hamletjével, melynek feljóságában különben sokban eltér e szerep angol ábrázolótól, mint főképp Lear királyban s ezt az összes nevesebb londoni művészek nevével aláírásával ellátott üdvözlő iratban ismerték el.

Londoni tartózkodási idejéből beszél el Rossi, emlékiratainak már említett részében, egy mulatságot anekdotát is, mely jellemzi az angol hölgyvilág zenei affektálását. Ép «Aida» első előadásának bemutatóján volt jelen Jules Claretie-vel, a Theatre Français mai igazgatójával. Közéjükben ült egy rokonszenves arcú fiatal miss, gazdagon öltözve, térdén egy felütött nagy könyvvel. Rossi az opera partitúrájának gondolta. A miss buzgón lapozgatta a könyvet s kezével ütötte hozzá a taktust. Egyszersen a felvonás végén, midőn a tempó gyorsabbá vált, izgatottságában kissé erősebben üt a könyvre, mely a földre esik. Rossi egy mozdulatot tesz, hogy fölemelje s ekkor látja, hogy a partitúra címe: *Haydée*. A zenekedvelő angol miss Aubrey Haydée-jának vezér-könyvéből kisérté fejelemmel Verdi *Aidáját*.

Érdekes annak a viszonyoknak vázolója is, mely Rossit kora másik legkiválóbb olasz művészehez s művészi ellenlábasa-hoz, Salvinihoz fűzi. Mint Rossi, a két Salvini-testvér, Tamás és Sándor is Livornóban született, színeszatyától s már korán kísérletet tettek a színpadon. Ekkor kötött velük barátságot Rossi, s e, yütt ütötek gyermek-játékaikat. Hogy ez a barátság ép oly szoros maradt volna később is, mint tizennégy éves korukban, azt nem lehet állítani. Nemesak az egy czélra törekvő művészi vetélkedés, de a művészi irány ellentétessége is válaszfalakat vont később közejük, de ennek dacára Rossi őszintén és jó lelkiismerettel állítja emlékirataiban, hogy bár sohasem hizelegtek egymásnak, de mindig kölcsönösen becsülték egymást.

Bármily nagy legyen is Rossi jelentősége mint előadó művész, érdemei nem kevesebbek az olasz nemzeti színműgy fejlesztése körül. Mint művésztől így nyilatkozik róla legnagyobb kortársnője: Ristori. «Ő bebizonyította, hogy ahhoz az iskolához tartozik, melynek nincsen szoros értelemben vett mestere, hanem egy magasabb génius szugallata alatt áll.» Az olasz nemzeti művészet, melynek fejlődését a művészi színműgy gyors hanyatlását első sorban a szintársulatok aránytalan szaporodása idézte elő. Régen elég volt husz társulat, azután 30—40-re emelkedett számuk s ma már nem kevesebb, mint 130 működik országszerte. Mert — mondja Rossi — ma már nincs középszerű színész, a ki képességet ne érezne magában elsőrendű művészek, hősnék, komikusnak, vagy színigazgatóknak lenni, — sőt alkalmilag írónak is. A súlyedés további okait Rossi a színi iskolákban s a tulhajtott luxusban látja, mely a színpad erkölcsi nimbuszát nagy mértékben csorbítja.

Mint színműíró s mint dramaturg, Rossi szintén nagy nyomokat maga után nemzete irodalmában. «Adèle» című színművét egyenesen Ristori számára írta. Ezenkívül a «Hyenák» s «A katona imája» című vígjátékokat írt s a «Családi osztály» című drámát. «Drámái tanulmányok» czímen pedig egy kötetet adott ki válogatott dramaturgiai és széptani dolgozataiból. «Negyven év egy művész életéből» című önéletrajzszéri feljegyzései tavaly előtt megjelent első részének, melyből e czikkben több adatot idéztünk, befejezése még ezután várható.

Rossi a szó szoros értelmében véve realista, jobban mondva: természetes, mint az a forrás, melyből művésze az anyagát meríti. Mert a kettő közt lényeges a különbség. Mint a hogy Pre-Raphaelismusról beszélünk a művészetben, wagnerianizmusról a zenében, ép úgy létezik realizmus a színpadon is. De a modern realizmus színpadi fogalma nem egyszersmind a természetes is. Az emberi természetet külső magatartásában és kifejezésében folytonos változóknak van alávetve. Sarecy megírta a színészi előadás történetét azon esetlegességeknél szempontjából, melyek egyes módjai létrejötténél tényezőkként szerepeltek. S bizonyos az, hogy bár az emberi lélek, az emberi szenvedélyek mindig

ugyanazok voltak, de a mint a modor finomul, a műveltség nagyobb mérvben terjed, abban az arányban a szenvedélyek is jobban visszalépnak, s kevésbé erős kifejezést találnak. A mai kor műveltsége mindenesetre sokkal mesterkétebb, sokkal szertartásosabb és formálisabb, mint a korábbi századok társadalmái. Nem mintha ma ne érezhetné bárki is ép úgy Othello győző feltekinységét, Romeo lángoló szerelmét, de nagyon kevésbé valószínű, hogy ugyanazzal a féktelen indulattal fejezze is azt ki. Vannak, kik megpróbálták Shaksperet is a XIX-ik század mezébe öltöztetni, sőt itt-ott a kritika bátorítani is látzott ezeket a törekvéseket; de Rossi nem tartozott ezek közé, s ezért az ő jellemei nemesak belsőleg, de külsőleg is, nemesak gondolkodásukban és felfogásukban, de cselekvésmódjukban is a shaksperei stíl eredeti kinyomatát hordják magokban.

Ma, mikor a színészi előadás minden bravourját kimeríteni látszik egy-egy kandallónak támasz-

díg Nagy-Váradon tétettek közé, mindenkor arról biztosította a népet, hogy a császár nevében békét, oltalmat, vagyon- és személy-biztonságot ígér mindenkinek, ki az orosz hadak előtt meghajolva dolga után lát. Ámde nevezetes dolog, hogy éppen Paskievics herceg volt az első, ki a vagyon-biztonság tekintetében különös nézeteket fejtett ki. Ugyanis a magyar bornak jó híre Oroszországban 1849 előtt is elterjedve lévén, könnyen elgondolható, hogy a császár vitéz tisztjei már Miskolcra azon arra a meggyőződésre jutottak, hogy sokkal jobb lenne a szokásos pálinka-adagot borral feleserélni. Meg is történtek az erre való előkészületek, midőn a napról-napra jobban terjedő kholera és hagnymáz páni felelmet idéztek elő a varsói herceg főhadiszállásán. Akkoriban az orosz hadseregénél alig voltak tábori orvosok, míg jelenleg tulságos számmal vannak beosztva, úgy hogy háboru esetén zászlóaljanként három orvos fog működni. Az orvosok tehát azt találták, hogy a rendkívül erős bor idézte elő a kholerát, mire

a prédából juttatni, végre bele törött a kése, és tábornoki rangjától megfosztván, közemberré degradáltatott.

Voltak azonban kisebb-nagyobb urak az invazionális seregben, kik egyéb különlegességekben dolgoztak. Így például Anrep tábornok, ki 1853-ban a törökök elleni háboruban Csitánánál elesett, paripákat gyűjtött, és nagyon szerette, ha a lovak tökéletesen felszerszámozva s takaros nyereggel ellátva kerültek a «vásárra», hol aztán számára «olesó» áron megvették. A világi fegyverletétel után jó szőrt is lehetett lovat kapni, és némely orosz ütég 80—90 magyar paripát cipelt magával kifelé. Ezeket aztán Lengyelországban a zsidók jó pénzért megvették, és idővel ismét Ausztriába jutottak, mint lovassági pótlólovak (remundák).

Az orosz katonaság csak akkor garázdálkodott, ha kisebb különítményekben magára hagyatva borhoz jutott. Akkor aztán nem lehet velük bírni, de leginkább azért, mivel tisztjeik mind-

MIKSA EMÁNUEL, BAJOR VÁLASZTÓFEJEDELEM TÖRÖK RABJAI KÖZT.

Zimmermann Ernő festménye.

tott háttal, nadrágszebe dugott kézzel elhadart csevegés; mikor a színpadi alakítások egész sora nem egyéb egy viaszbáb-múzeum modelljeinél, élettelen portráit-k gyűjteménye, — a játék igazi nagy stíljé mind ritkábbá válik. A francia társadalmi dráma egész létalapja eltér a színművészet régi klasszikus hagyományaitól s a drámai művészet természetes elemeinek értelmezése a prózai és mindennapi felé hajlik, úgy, hogy Rossiban nemcsak a bevégzett művésztől, de egy egész hatalmas iránytól bucsuzunk, melynek ő volt egyik utolsó képviselője.

TÖRTÉNELMI ADATOK.

1849.

II.

Az orosz hadsereg 1849-ben Magyarországon türelhető fegyelemben tartott, de azért jó lesz mindazon eseteket «in aeternam rei memoriam» számban tartani, melyeket elfelejtünk soha sem szabad. A varsói herceg többféle kiáltványában, melyek részint Miskolcra, részint pe-

asztán az ivás halálbüntetés terhe alatt megtiltatott s újból a pálinka járta, mint rendszer. Paskievics számára minden nagyobb magán-pinczébe kikereszték a finomabb borokat, s oly furesa módon tudakozódtak az ár után, hogy az illetők jobbnak találták a pénzt fel sem venni. A Hegyaljáról több mint százezer forint értékű asszu-borokat vásároltak ily módon Paskievics számára, szintugy Nagy-Váradon és Arad vidékén is megszerelték az ottani pinczéket. Mire a győzelmes hadvezér seregét ismét visszafelé vezette, sok száz elfogat már Varsóba szállított volt a herceg borait.

A többi tábornok nem merte Paskievics példáját utánozni, mert jól tudták, hogy e részben tréfát nem ismer, a mint ezt Csedajev tábornok példája mutatja, ki mint közember balagott vissza Oroszországba, honnan egy dandár élén vonult ki. Ugyanis a vitéz tábornok folytonos pénzvarban lévén, a dandár pénztárát magának tekintette, és senkinek egy kopékát sem fizetett s az egész idő alatt embereit harácsolással élelmezte. — Nem azért, mintha ezt mások nem tették volna, de azért, mivel senkinek sem akart

járt leitták magukat. A váci ütközet után Bebutov herceg muzulmán lovassága Görgei és Leiningen huszárai által nagyobb részt felkonczoltatván, a városon kívül szorult utóvédből néhány, 10—15 emberből álló csapat a szódi és váci hegyekbe menekült. Itt aztán borra tevé szert, leitták magukat és védetelen nőket vagy gyermekeket felkonczoltak. Az Ipolyság felé vezető uton a 2-ik (Hannoveri király nevét viselő) huszárezrednek egy 12 legényből álló őrzőjával akadtak össze. Ez őrzőjatek az előtte való napon eltévedvén, nem juthatott jókor a harc-vonalba, sőt mindenütt az ellenség háta mögé került, míg végre a visszavonulás újból utat nem nyitott számukra. Az őrzőjatek Fráter Pál őrmester vezette. Midőn a huszárok észrevették, hogy az oroszok részeg fejűek csakugy lógnak lovaikon, kétféle oszlova körül vették őket. Védelemről alig volt szó és néhány pillanat múlva a muzulmánok fegyver nélkül, nyereghez kötött kezekkel egy tisztába tereltették. Két szálló-pásztor elmondta Fráter őrmesternek a történetet s csakugyan néhány nő hullá tanúságot tett a gazok garázdálkodásairól, kik különben áldozataik

vérral borított ruháit magukkal cipelték volt. Magától értetődik, hogy a megtorlás nem késett.

De mindezeknél sokkal nagyobb bűn terheli Paskievics herceget, ki némi jó akarattal nagyot lendíthetett volna a szerencsétlenül járt hadsereg tisztjein. Ugyanis, a miként tudva van, a szállósi szomorú nap után Paskievics már tisztában volt az iránt, hogy hadi foglyait a németeknek átadja, mert hiszen arról szó sem lehetett, hogy 28—30 ezer embert Oroszországba vihessen. Haynau báró egy esepet sem törődött a hadifogságba jutott legénységgel, ő csak a vezérek és főtisztek, továbbá a hadseregnél maradt magasabb állású kormányférfiak vére után szomjazott s azért naponta tíz futárt is küldött Nagy-Váradra, hogy Paskievicset a foglyok átadására serkentse. Formaszerej átadási lajstromok és névjegyzékek hiányában könnyű lett volna sok embernek életét megmenteni, ha az osztrák kormánybiztos nógatásait mellőzve a távozni akarókat

tagadni. De miután erről szó sehol sem volt, magától értetődik, hogy a herceg nagy hibát követett el, midőn a német kormánybiztos unszolásának engedve, védenzeit kiadta.

Mindezeket fontolóra véve, más színből nézhetjük azon rokonszenvet, melyet az oroszok 1849-ben irántunk tanúsítottak. Az az állítólagos szelidség, mely eleinte az orosz főhadiszálláson számos esetben mutatkozott, csak addig tartott, míg az ellenünk mozgósított tulerő tényleg bevonult és a varsói herceg Lüders és Grotenhjem erdélyi viszonyairól hiteles jelentést kapott. Erre aztán megfordult a kocka. Az orosz csapatok tulságos óvatossággal működtek, s mihelyt oly terepre jutottak, melyet előbb tökéletesen át nem tekinthettek, azonnal visszavonultak. Gondosan kerülték a huszársággal való találkozást, s leginkább sokkal nagyobb méretű tüzsergők tömeges felhasználásával érték czelt. Nyíl esztében mindenkor a rövidebbet húzták, s ha ar-

orosz paranesnok. Az oroszok 12,000 embert vesztek el az ostromzár tartama alatt, míg a 12,000 török őrségből csak 1400 ember esett el. Ennyi tehát az orosz vitézség.

Mindezek a történelmi adatok leginkább csak arra szolgálnak, hogy az 1849-iki eseményekkel összefüggő következtetések és nézetek helyes kifejezést nyerjenek. Az orosz sajtó feltűnő módon hizeleg Magyarországnak és úgy akarja az 1849-iki fegyveres beavatkozást bemutatni, mintha ez által leginkább rokonszenvüket tanúsították volna; holott üres szavakon kívül ennek ellenkezőjét kellett tapasztalunk. Mindazon néhezsek, melyek a beavatkozás létrejötte körül fenforogtak s gyakran a szakadásig fenyegettek az eredményt, leginkább a két hatalmasság teljesen ellentétes érdekeiből eredtek, de elvileg Miklós császár mulhatlanul szükséges dolognak tartotta a magyar szabadságharc elnyomását mely szerinte az orosz kormányrendszert felfor-

A KIGYÓBÜVÖLŐ. — EISENHUT FERENCZ FESTMÉNYE.

utnak ereszi. De e helyett, a mézes szavakkal ellentétben, formaszerejleg Haynau kezére játszott, holott nem egyszer tapasztalhatta, hogy az mindent elkövetett, hogy az orosz hadsereget bosszanthassa és veszélybe ejtse.

Csányi Lászlót az utolsó pillanatig a szökésre unszolták barátai s habár a beteges és törődött férfiú arra hajlandó nem volt, tán mégis sikerült volna őt a hóhér kezeiből megmenteni, ha Paskievics, főhadvezéri jogával élve, Csányi és a többi foglyai állású egyének közt, kik tulajdonképpen foglyai nem is voltak, különbséget nem csinál.

Frolov tábornok következőképen nyilatkozik a fegyverletétel alkalmával Paskievics hatalmába került polgári állású egyenéről: «Ez emberek — írja Frolov — sem hivatalaikban, sem pedig fegyverrel kezükben nem találtattak, midőn a lázadókkal együtt fogságba kerültek. Ők egyszerűen Paskievics herceg, az orosz hadsereg védelme alá helyezték magukat, s a varsói hercegnek kétségtelenül jogában állott volna őket, mint nem a hadseregrez tartozó egyéneket, vizsgautasítani, illetleg tőlük a kért védelmet meg-

ról volt szó, hogy tulerejüket üldözésben felhasználják, legtöbbször a harcstéren elfoglalt állódásokat tartották meg. A foglyokkal, igaz, nem bántak embertelenül, de valami különös jó szívet sem mutattak, mit azonban tőlük — az igaz — nem is lehetett várn.

A Magyarországon működött orosz tábornokok nagyobb része 1853/4-ben is szerepelt a Dobrudzsában, Oláhországban és a krimiai félszigeten. Paskievics herceg, ki azt hitte, hogy ez alkalommal is olesó babérokra fog szert tehetni, nemesak ügyetlenül, hanem egyenesen ostobán vezetete seregét és rövid idő múlva Gorcsakov herceggel, ki a magyarországi hadjárat alkalmával vezérkari főnöke volt, adta át a főparanesnokságot. Miklós császár, midőn híret vette, hogy Paskievics Szilisztria ostromával felhagyni kényszerült, felkiáltott: «Ezt soha sem vártam volna a varsói hercegtől!» És csakugyan 1854 június 28-án az orosz hadsereg, mely Szilisztriát 60,000 emberrel ostromolta s több mint 50,000 bomba- és gránát-lövést tett a rongyos vár ellen, szegény-szemre elvonult.

Ez alkalommal esett el Lüders volt erdélyi

gatta volna. Azóta még sokkal élesebbek lettek az ellentétek, de azért Oroszországban önzestelen rokonszenvre alig számíthatnánk. Midőn a világi kapituláció után több erdélyi és bihar-megyei oláh pápa Nagy-Váradon Paskievicsnél tiszteltet s hathatós pártfogását jövőre is kikerlte, azt válaszolta nekik az orosz fővezér: «Jól tudom, hogy csak azért jöttetek, mivel a czártól valamit vártok; ha bennünket a magyarok megverték volna, Kossuthhoz fordultatok volna. Ha rajtam állna, egyenként 50 kancuskát vágatnék hátatokra. Elmehettek!»

E szívélyes nyilatkozatot szóról-szóra egy a kihallgatáson jelen volt pópától hallottam. «Mihelyt az ajtón túl voltunk — mondá a róka-képű pápa, — hallgatag, de azért közös megállapodással azonnal szekereinkhez siettünk s vissza nem néztünk, míg csak Nagy-Várad tornyai a láthatáron el nem tűntek.»

A debreczeni egyházban, hol 1849 ápril 14-én ama végzetes határozat ki lön mondva, Paskievics herceg nagyszerű templom-diszszel (templomi parádé) összekötött isteni tiszteletet tartott, s miután ez alkalommal az illető lelkésznek

szónoklatot is kellett tartania, megparancsolta, hogy a prédikáció szövege neki előlegesen bemutatassék. Amde nem akadt hamarjában ember, ki a fordítást akar orosz, akár pedig francia nyelvre elkészíthette volna, míg végre egy honvédtisztet találtak, ki a francia fordítást magára vállalta. A varsói herceg figyelemmel végig beütötte a szónoklatot s miután a francia nyelvben sem volt valami különösen jártas, azt akarta, hogy a fordító személyesen s röviden mondja el a szónoklat tartalmát. Tableau! — mert senki sem mert a hercegnek elmondani, hogy a fordító magyar hadifogoly. Végre aztán az osztrák kormánybiztos arról biztosította a fővezért, hogy a szónoklat teljesen korrekt. A templom után háromszáz terített bankett volt, melyen mindenkinek részt kellett vennie, kit hivatalból odaparancsoltak. Persze sokan az ily módon invitált vendégek közül nagyon keveset ettek s épen semmit sem ittak. Ezt legelőször a fiatal *Konstantin* nagyherceg vette észre s midőn Z. F. gróf osztrák kormánybiztos czikornyás német felköszöntésére francia nyelven a a czárt és vitéz hadsereget elvette megjegyzette *«Cela ne m' étonne pas du tout, ces gens sentent déjà la corde du baron Haynau»* (Ezen nem esodálkozom, ezek az emberek már érzik báró Haynau kötelét) — felelé *Paskievics*, mely szívesen elezete a jelenvolt német urak hangos röhögéssel fogadták.

Paskievics csak egy alkalommal mutatott némi önállóságot, midőn *Haynau* erőnek erejével *Görgei* kiadatását követelte, mely irányban őt az orosz főhadiszálláson tartózkodó osztrák kormánybiztosok hathatósan támogatták. *Paskievics* mindjárt az első napon röviden kijelentette, hogy *Görgeit* csak akkor adja ki, ha erre nézve a czár határozott szóbeli vagy írt parancsát veszi. Erre *Haynau* főhadisegédét. Pokorny ezredet oly utasítással küldte Nagy-Váradra, hogy *Görgei* kiadatását szép szerivel eszközölje ki. Tán megteszi a herceg csupa barátságából, a mit hivatalos átiratokkal tőle elérni nem lehetett. *Pokorny* ezredes száraz modoru ember lévén, úgy a hogy, elmondta *Haynau* izenetét s befejezésül kijelentette, hogy a fogoly biztos kíséretéhez megkívántató két század lovasságot a törzsfoglár (Stabs-Profos) egy Nagy-Váradhoz felórányra fekvő faluban készen tartja. Ez aztán beütötte a hordó fenekét. *Paskievics* oly dühbe jött, hogy parancsörtszítjei a szobába rohantak, mert azt hitték, hogy tetlegességekre került a dolog. — Az osztrák ezredes rögtön elhagyta Nagy-Váradot és a leszen álló lovas kísérettel együtt visszasietett az osztrák főhadiszállásra. De már ekkor utban volt Varsóból a czár parancsa, mely *Görgei* sorsáról rendelkezett. *Haynau* nem mert többé alkalmazkodni.

A KIGYÓBÜVÖLŐ

Eisenhut Ferenc festménye.

A Kelet fényes színei, festeni való sajátosságok, a magok eredetiségében, rongyaiban — egészen elragadták a hazai tárgyaktól az újabb magyar festői nemzedék egyik legtehetségesebb agját, *Eisenhut* Ferencet, ki a Keleten hosszú utazásokat tévén, e benyomásokat festi folytonosan, még pedig sok szerencsével, erőteljes stílusban, a Kelet villogó napfényével, az emberek találó jellemzésében. Bármily szép sikereket ér is el festményeivel, s akárhányszor látjuk élvezetel képeit a műcsarnokban, és azok másolatait a külföldi képes lapokban — mégis sajnálhatjuk, hogy e jeles megfigyelő és jellemző tehetség, biztos és művészi előadásában, bevégzett technikájában nem a hazai népet felé fordult. Ma már alig is lehet remélni, hogy a keletnek buscsut mond. Mint orientalista festő szerzett hírt magának külföldön, hol szívesen fogadják kisebb-nagyobb festményeit, s a műárusok is keleti tárgy képeket várnak tőle. Jelenleg Münchenben lakik, de a műcsarnok kiállításain rendszeresen mindig találkozunk vele.

Részt vett a Munkácsy-díj egyik versenyében is, s erre szintén keleti tárgyat választott, de hazai vonatkozással, a budai török szent, *Gül-Baba* halálát. Egy darab kelet volt ez is, a budai Rózsá-templom. Előkelő művészi tulajdonok, történeti stíl különböztek meg, s habár a Munkácsy-díjat nem is, de egyéb kitüntetést nyert meg. A festményt ő felsége vásárolta meg.

A kigyóbüvölő, melyet Eisenhut keleti tárgy

festményei közül ezuttal bemutatunk, szintén ki volt állítva a műcsarnokban. Ez marokkói életkép, három erősen karakterisztikus alakkal, kik egy szőnyegen foglaltak helyet valamelyik fal tövében. Az egyik felmeztelen fiatal ember, lusta kényelemmel végig dölve; valódi marokkói legény, az elmaradhatatlan puskával kezében, mely annál fényűzőbb, minél hosszabb. A másik afrikai szerencsés, a harmadik egy turbános vén marokkói, a ki összeguggolva nézi azt a kigyót, mely egy tengeri nyulra épen most fonta fel magát, hogy felfalja.

A Kelet utcai és utszéli élete hemzseg a komédiásoktól és koldusoktól. A keleti jongleurok, akrobaták híresek. Bűvész, tűzevő, kardnyelő akad mindenütt, a hol 8—10 ember össze szokott gyűlni. A szelídített kigyók különösen nagy szerepet játszanak. Ezeket megtanítják, hogy a csörgő dob tompa hangja, vagy a sip éles szava szerint mozogjanak, emelgessék fejükét. Minél inkább tudják, hogy a kigyó mérges, annál nagyobb a hatása. A kigyóbüvölés régi mesterség Keleten, egyes családok századok óta abból élnek, hogy megszelídített és kitanított kigyókkal kóborolnak szerteszét.

Eisenhut festményén a középső alak, a szerencsés a kigyóbüvölő, ki Afrika belsejéből hozta magával kenyérkeresőjét, az óriás kigyót, melynek lakmározását most a szőnyegre telepedve nézi a két műbarát, egész kényelemben. A semmittevés alkalmasint nagyobb gyönyört okoz nekik, mint az előadás.

A «CZÚG» BOLONDJA.

Elbeszélés a kaszárnya-életből.

Irtá

KACZIÁNY GEZA.

III.

Az őszi nagy gyakorlat vége felé járt; pár nap múlva már oszlanak a rezorvisták, s velük együtt hazamennek a három évüket kiszolgált bakák is. Marcinak is letelik a három éve, két hét múlva lerugja a «császár ruháját», a mondurót s kikapja a «magazínból» saját haresaszájú eszímáját, zsiros kalapját s a berukkoláskor még lógós, ma már bizony szennyes fehérneműjét, ha ugyan az egerek mindezt meg nem rágták. A «k. k.» macskák ott heverésznek künn a napon a magazin előtt, ezek ágában sincs egerészni, tőlük az egerek akár apróra örölhetik a Marci holmiját.

Delutánonként, mikor a katonák nagy porosan bevonulnak a barakkokba, a sövénykerítés közepén levő katonai ólálkodik egy sereg asszony, Varga, míg egyiknek-másiknak katonája kijöhet s azt a kis elemőzsiát, mit otthonról hoztak számára, átveheti. Mert hiszen jó a komiszkenyér is, de az a madárlátta pogácsa se megvetendő, a mit anyámasszony, vagy «az asszony», vagy pedig a Kati lány, vagy a Trefka, ki a fiának, ki az urának, ki a bátyjának, ki pedig a szeretőjének hozott. Duzzadó tarisznyával térnek meg ilyenkor azok, kiket firer ur Svandra kegyesen kibocsát a kapu elé, mert az asszonyfelének, legyen bár a legénységnek édes anyja, testvérhuga vagy tulajdon hiestársas, se szabad bejőnie a laktanyába, — az őrnagy ur szigorú parancsolata folytán.

Mindenkinek szabad kimennie a sátoztárból, kire csak odakünn várnak, egyedül Bugyi Marci nem ereszté el firer ur Svandra. A megpokrőzelés alkalmával firer ur Svandra se vihette el szárazon, mert a szakaszában talált rendtelenségért és éjjeli zajgásért megvasaltatta a kapitány ur, s azóta még százsorosabban gyötri szegény Marci, mint azelőtt. Pedig tudja Marci, hogy öreg szülője ott várja teli tarisznyával, berukkolás alkalmával integetett neki, — mi minden jót hozhat s most ő nem mehet ki.

Szegény Marci egy darabig csak némán buslakodott, mint egy árva golya, utoljára mikor már beakonyodott s körötte mindenki vidáman

csemesegett a hazuról kapott holmikkól, kisütötte Marci is, hogy mit kell tennie. Odasompolygott Vargához, a cigánydoboshoz s osztózás ígérete mellett arra kérte, menjen ki a sátoztárból, — őt ugyanis mindig kiereszti firer ur Svandra — s mondja a Marci édes szülőjének, hogy majd «zapistráng» után kerüljön kívül a kantin felé, hol az árkon legkönnyebben át lehet mászni s ahol legkevesebb a túsók, ott aztán majd Marci kimászik éjszaka és átveszi tőle, amit hozott.

A cigány nagy szívesen megígérte az izenet átadását s azonnal oldalfegyvert is kötött, sapkát tett és firer urnál kimenetelre jelentkezett. Firer ur Svandra kegyesen elboacsát, Varga pedig, egy jelentős hunyorítás után Marci felé, eltávozt. Azonban kisebb gondja is nagyobb volt annál, hogy Marci öreg anyjához szóljon, pedig a szegény öreg asszony ott kuncorgott még most is a kapu előtt és isten tudja hányadszor kérte a kapu-ört, hogy csak egy pillanatra boacsássa be a fiához, mely kérést az, természetesen, csak elboacsátott a füle mellett. Nem szabad, hát nem szabad.

Varga a helyett egyenesen a cigány-sor felé tartott, hol fekete rajkók hányták a cigánykezeket és futottak minden érkező elé, krajcárát kunyorálva. A mint a közelgő bakát megpillanták, egymást odább taszigálva robbantak eleje, — amint azonban a Varga fekete ábrázatát meglátták, csaldóva szolt a legidősebb az apróbakhoz:

— Dikheez, rongyos; ez is csak ruma.

Ezzel visszafelé kullogtak nagy busan, Varga pedig utánuk ment s a putriban hosszasan értekezett a legvénebb cigánynyal, kitől aztán egy csomó tolvajkulcsot vett át. Sötét este volt, mikorra a kaszárnyába visszaérkezett.

Marci epedő vágygal lépett eleje.

— Beszéltem öreg szülőmmel? — kérdezte.

— Beszéltem hát. Azt mondta, hogy menj oda «bestung» után* s mászzál át a kantin mellett az árkon, ott lesz.

Marcinak még a sötét fogságban sem telt oly lassan ideje, mint ez az egy óra a takarodó utánig. Alighogy elpihentek a bakák, ő már az eszékkel kezdte az óvatosan sompolygott kifelé. Utközben a napos káplár megállította, annak hazudott valamit nagy hirtelen, s azzal át a nagy udvaron, a kantin felé tartott, mely záróra után csendesen, sötétben állott az árok szélén.

Alighogy Marci elment, Varga kigyó-ügyességgel csuszott az elhagyott ágyhoz s az ágy vasán lógó tarisznyából kilopta Marci evőkését. Ezzel visszalopózva, nyugodtan várt egy óráig, hogy Marci ennyi idő alatt megmújja az ácsongást ugyanis. Mikor aztán Marci egyedény telenül visszatérve, csaknem sírva dőlt ágyára, Varga megvárta, a míg a csalódott szegény ember hangos horkolással jelentette, hogy az álom meghozta számára a vigaszt. Ekkor fölkel, ki-suhant a szobából s a kantin felé haladva, az árok szélén tücsök-czirpelést hallatott. A tulsó parttól válaszul jött czirpeles jelentette neki, hogy a czimborák ott vannak már.

IV.

Másnap reggel még «tagvak» előtt nagy jagatva szaladt a Szami zsidó a tisztí inspekeziós szoba felé.

— Mi bajod, Szami? — kérde nagy meglepődten «örmester ur Filez», ki ma inspekeziós volt s ki praktikus ember lévén. Szamival benső barátságot kötött még akkor, midőn az legelőször kapta bérbe a kantin.

— Jaj, oda vagyok, agyon vagyok ütve, meg vagyok gyilkolva, — lelkesedett Szami.

* «Bestunde» — imajel, mely a «zapfenstreich»-ot (takarodót) és az ébresztőt megelőzi.

— Hogy-hogy, szomszéd, hát mi a baj igazán? — kérde Filez még mindig nagy nyugalommal. — Kiraboltak az éjjel, elvitték mindenemet. Pénzt, holmit, ennivalót, pálinkát, bort, hordót, mindent, — koldus vagyok, földönfutó vagyok.

— Hát hogy lehet az, hisz otthon voltál magad is, meg a feleséged is?

— Nem otthon, hanem itt a kantinban. Ötvenhét forint huszonnégy krajcár készpénz, aztán a tömérdek szalonna, lehetett vagy négy kiló, egy felkenyér, a mi tegnap még megmaradt, szalám, meg a pálinka, jaj, jaj. Hol az inspekeziós tiszt ur? hadd jelentem meg neki, jaj, jaj!

Mig Szami a jóízű almából fölvert inspekeziós főhadnagynak beszélte el leleitől végig az esetet, addig «örmester ur Filez» elballagott a kirabolt kantinhoz és helyszíni szemlét tartott. Az ajtó tárva-nyitva állott, hasonlólag az árok felé néző ablak is, melyet belülről nyitottak ki s azon adogatták ki a belül hiányzó holmikot. A záros asztalfiók fel volt törve s kihuzva tátongott, benne összesen egy közönséges bakaevőkés eltört darabja. «Örmester ur Filez» szénézegetett, szemével a kés többi részét keresve, melyet az agyagos földön csakhamar meg is talált. Azzal kiment, s az árkot vette szümmügre. Szeges bakancs nyoma vitt be a kantin háta mögött az árokba s láthatólag föl a tulsó partra. A kantin feltört ajtaján is késsel eszközölt fészegetés nyomai látszottak.

«Örmester ur Filez» okos ember volt, — nem lehetett volna különben oly előkelő sarzi, — ész kell ahhoz. Sokszor vett részt haditörvényszéki ülésen, tudta, mire kell ügyelni s így midőn a főhadnagy ur Szamival együtt megérkezett, hogy a fölveendő jegyzőkönyv adattól összeszedje, «örmester ur Filez» is előállott észleleteivel s a jegyzőkönyvhöz becsatlotta az eltört kést és pengét.

A dolog aztán a parancsnoksághoz terjesztett föl, — okoskodják most rajta az ezredes ur. Az ezredes ur pedig a segédtsízt ur által jelentést íratott a «brigád»-hoz, hogy onnan jöjjen ki Schemel auditor ur s azzal nem sokat törődött Szami ügyével.

De ha az ezredes ur oly hamar túl is tette magát az egész eseten, a legénység körében a nagy esemény tartós hullámokat vetett. «Örmester ur Filez» közte nagy felfedezést «örmester ur Baracska»-val, hozzátevén, hogy ha a tettes megcsipetik, bizonyosan az ő érdeme lesz, mert ő találta meg a kést. Örmester ur Baracska elmondta a dolgot firer ur Svandrának, kinek útján a legénység körében is forgalomba jött a kés-história. Erre aztán Marcinak is eszébe jutott, hogy az ő kést ellopták, mert dőlben a menázsiját kénytelen volt a tiz körme használatával aprózni el s bejelenté ezt «pajtásági parancsnokának», fráter ur Tomolykónak, a ki sietett a dolgot firer ur Svandrának tovább jelenteni. Mindjárt gyanus volt a dolog a tapasztalt altiszt előtt, hogy a Marci kése aznap vész el, a mely napon a rablás történt s Marci a kapitány ur elé rapportra «stimmölte», hogy ott jelentse a kés ellopását.

Marci másnap csakugyan meg is jelent a rapporton és jelentette kése elvesztését. Kapitány ur Nadelsehr összehúta szemöldökét:

— Mikor vesztetted el a késet?

— Tegnapelőtt, — szolt Marci. — Este még megvolt, látta a dobos Varga is, reggel meg már nem volt meg.

A kapitány ur leiratta magának a kést. Mikor Marci úgy, hogy birta, elmondta kése jellemző tulajdonságait, a kapitány ur szemé felvillant, mintha csak nyomán lenne a késtolvajnak. Baracska örmestert odaintette, annak néhány szót szolt németül, a vastag örmester erre nagy szögva elment és nemsokára visszatért egy pa-

pirba csavargatott kis tárggyal. A kapitány átvette tőle.

— Dobos! — kiáltott aztán a század felé.

A cigány elősorakozott.

— Te látad a Bugyi Márton kését szerdán este?

— Jelentem alásán, láttam.

— Nála láttad este, takarodókor?

— Jelentem alásán, nála.

— Ez volt-e az?

A kapitány ur a papirból egy eltört kést vett elő.

— Az én késem! — kiáltott fel Marci örömmel.

— Jelentem alásán, ez volt az! — szolt a cigány.

— Egy altiszt és négy szuronyos ember elő! — kiáltott harsány hangon a kapitány.

A kivánt öt katona előállott.

— Ezt az embert fogjátok közre s vigyétek azonnal az őrszobába. Le kell csukni, megvasalva, senki se merjen hozzá szólani, a míg a hadbíró ur meg nem érkezik.

Mig Marci föl szuronyát elvették s őt a fogságba menetre elkészíték, így szolt a kapitány ur a hadnagy úrhoz:

— Látod, milyen furfangos gazember ez! Ő rabolta ki a kantin s hogy másra hártsa a gyanut, jelenti, hogy ellopták a kését. De szerencsére jó kézbe jut Schemelnél!

Marci még most sem értette, mit vétett, mért vasalják meg, mért kísérik az őrszobába, mért zárják a vasrács mögé.

V.

Az osztrák katonai bünyvölő eljárás még ma is azokon az alapokon nyugszik, melyekre Mária-Terézia császárné és királyné katonai jogtudósai fektették. Minden haladt, ennek az egynek kár is volna haladnia, mert nagyon szépen elbaktat az úgy is, a hogy jelenleg van. Az alapelv pedig az összetett bizonyítékok elmélete, tehát nem a közvetlenség keresése s az anyai és tárgyi tényálladék találkozás. Ezenkívül maga a szervezet is az ősi alakban maradt meg: a hadbíró először vizsgáló-bíró, azután ügyész s egyuttal védő-ügyvéd, végül pedig egyidejűleg a bünyvölő tárgyalás valódi elnöke. A szerencsétlen áldozat sorsa tehát kizárólag a hadbírótól függ, de miután a hadbíró jó hirneve úgy hozza magával, hogy a körmei közé kerülő vádlott személyében okvetlenül megkerüljön és meg is lakoljon a büny, — világos, hogy el van veszve, akire kezét ráteszi. Maga a törvényszék is csupa «jogtudós» elemekből áll, a kik csak annak tudói, hogy a hadbíró urnak okvetlenül mindig igaza van. Hogy is merne az a szegény buta közlegény és altiszt ellenkező véleményben lenni, mint az aranycsillagos hadbíró s a többi tiszturak? Ez nem is történhetik meg, mert a törvényszéket mindig a leghuzavaszabb altisztokból és közlegényekből állítják össze, így aztán a felebbviteli törvényszéknek nem sok hátráléka akad év végén.

De hogyha el van veszve az a szerencsétlen, ki általában a magas hadbírósg kezébe kerül, kétszeresen el van veszve az, kit balvégzete «hadbíró ur Sámli» karnai közé dob. E jeles szakférfiu az elrettentési elméletnek hódol s valóban el is rettent mindenkit, még az élettől is, kit egyszer törvényszék elé vitt. Ahol más hadbíró egy évet indítványozza, ott őt esztendőn alul nem adja, a hol más öt évet habozva kér, hogy nem lesz-e sok, ott ő életfogytig tartó várfogság mellett harszol. Ha ő tőle függne, a tolvajnak ma is elválnák a kezeit, a káromkodónak kivágnák a nyelvét, a másodsor vétközőnek pedig, hogy a harmadsor is megeshet vétközéstől elrettentessék, levágnák a fejét, mi által a további gyarlóságoknak végleg eleje vétetnék.

«Hadbíró ur Sámli» tehát megérkezvén, valódi kéjjel legeltette szeméit az ügy alapja gyanúnt eléje terjesztett iratoknak s legelső sorban Bugyi Márton «Bütré-extrá»-ján, melyen szép számmal voltak a stúbétesek betéblázva.

— Hisz ez valódi megátalkodott gonosztevő! — kiáltott fel örömmel. — Ennyi büntetés! Csoda, hogy eddig is elkerülte a várfogságot.

A tényállás nagyon tisztán állott előtte. Marci kirabolta a kantin: ott a törött kés, melylyel fölfeszíté az ajtót, ott a napos káplár, ki látta és meg is szólította, midőn kiment éjjel, ott vannak a bakancs-nyomok az árokban. Hadbíró ur tul van az olyan együgyűségen, hogy holmi meséket a Marci öreg anyjáról, a hozott elemőzsiáról és a félőrl elhiigyen. Nevetéses is az, hogy holmi hitvány ennielőrt mássza át valaki az árkot és ögyelelegien éjjel künn órahosszant. Ha ő azt a pompás császári menázsit enné, holmi «civil» eledelekre rá se nézne. Az meg épen hazugság, hogy valaki ellopta Marci kését éj azon éjjel, — kinek kellene egy garasos kés, ki kockázatná az ötvi börtönt a rajtakapás esetén ily csekélységért? Közvetlen bizonyíték se hiányzott: Szami most már emlékezett, hogy Marci a tettet megelőző napon nagyon körüljézett a kantinban és neki a szemébe vigyorgott. Ő akkor nem gondolt ezzel, de most már látja, hogy a színhelyet kémlelte s midőn a rablás tervével készen volt, nem titkolhatta örömét e felett. Ennyi bizonyíték több mint elég!

A vizsgálat két nap alatt be volt fejezve, most már csak a törvényszék jelentéktelen formalitása kellett s akkor aztán akár akasztani vihették Marci. Hadbíró ur igen meg volt elégedve önmagával s midőn dőlben a tisztekel együtt ebédelt, egy törvényszéki bíró tartalék-főhadnagynak el is magyarázta az esetet.

A főhadnagy hitetlenül csóválgatta fejét:

— Hát nektek ennyi bizonyíték elégséges? — kérde aztán kétkedve. — Itt sehol sincs meg az anyai tényálladék.

— Az nem is szükséges, — válaszolt a hadbíró fölnyissal. — Kevesebb bizonyíték mellett is akasztattam én már embereket.

— Szép, — szolt a főhadnagy, — de minálunk ez nem menne.

— Barátom, — válaszolt a hadbíró ur gunyos mosolylyal, — hová jutnánk mi a ti eljárásotokkal? Mi a ti civiliz huzavonátokra csak számalommal tekinthetünk.

S igaza volt a hadbíró urnak, mert a civil huzavonákkal nem is lehetett volna «Bugyi Márton es. és kir. közgyalogost» őt esztendői várfogságra ítélni, amint ez a katonaságnál minden akadály nélkül megtörtént. A törvényszék tagjai a legénység részéről többek közt «örmester ur Baracska», «firer ur Svandra» és «fráter ur Tomolykó» voltak, — az ítélet egyhangulag

hozott, tehát felebezésnek se volt helye. A Szami számára kártérítésül megállapított kilenczvenhét forint negyveneg és fél krajczár behajtására megkeresett a polgári bíróság, mely ez egyszer kivételesen minden civíl huzavona nélkül potom áron eladta a Marzi kis házát és földesekjét s a pénzt beszolgáltatta a cs. kir. kincstárba.

VI.

Az ötödik év is letelőben volt már Marzi bűntetéséből, midőn egy cigány betörő-banda kerülvén horogra, Marzi ártatlansága is kiderült. Marzit kevéssel büntetésének teljes kiállása előtt szabadon bocsátották s visszafizették neki a — 97 frt 41/2 krt, melyet jogtalanul vettek meg rajta.

Hát a méltatlanul kiállott zaklatásért és sanyaruságért őt és hasonló sorsu számos társát a jóságos Uristenen kívül ki fogja kárpótolni?!

IVANOV KÖZLEGÉNY ÉLMÉNYEIBŐL.

Elbeszélés.

Irtta GARSIN VSZEVOLOD.

Oroszból fordította Szabó Endre.

III.

Az esős idő után hőség következett. A mezőről, a hol a hig földben besüppedt a lábunk, kijutottunk egy nagy ország-utra, a mely Jassziból Bukarestbe vezetett. Első menetünk az országoton, Tekucstól Berladig, örökre megmarad azok emlékezetében, a kik azt az utat megtették. Harminezöt foknyi meleg volt árnyékban; az országot felett finom mészpor gomolygott, a melyet ezer és ezer láb vert fel; a por beszállt szánkba, orunkba, belepte hajunkat úgy, hogy nem lehetett a hajak szinét megkülönböztetni, összekeveredve az izzadsággal, sárral keverte be arcainkat s négerkékké változtatott át bennünket. Valamiért nem zubonyban mentünk, hanem kabátban. A nap felmelegítette a fekete posztót, kiállhatatlanul égette fejünket a fekete sapkán át, lábainkat a eszimatálon át is szurkálta az országút éles kavicsa. Az emberek majd megfuladtak. Szerencsétlenül sárga kutakat csak nagy ritkán találtunk s azokban is oly kevés volt a víz, hogy a mi hadoszlopunk eleje (egész hadosztály vonult együtt) minden vizet kimerített s nekünk, a kut körüli szörnyű tolongás után, nem maradt egyéb, mint iszapos keverék, inkább sár, mint víz. Mikor az is elfogyott, az emberek hullani kezdtek. Azon az egy napon csak a mi zászlóaljunkból körülbelül kilenczven ember dült ki. Hármát a napszúrás ölt meg.

En a többiekhez képest könnyen viseltem el ezeket a szenvedéseket. Meglehet: azért, hogy a mi ezredünk legnagyobb részét északiakból állott, én meg gyerekeségem óta szokva voltam a pusztai forrásághoz, de meglehet: más oka is lehetett ennek. Úgy vettem észre, hogy a közönséges katonák általában jobban a szívókra veszik a fizikai sanyaruságokat, mint az ugynevezett kiváltságos osztályból valók. Csak azokról szölok, a kik saját jó szántukból mentek a háborúba. A közönséges katonáknak a fizikai bajok oly betegséget okoztak, a mely elszomorította őket s leküzdte kinoszt. Azok pedig, a kik öntudatosan mentek a háborúba, ha szenvedtek is fizikailag, sőt természetesen nem kevésbé, hanem többet, mint a közönséges katonák, éppen dedélgető nevelésüknél, hasonlíthatatlanul gyengébb testalkatuknál fogva, de lelkiilek szilárdabbak voltak. Ezek lelki világát nem zavarta az, hogy lábaik vértették, hogy a hőség elviselhetetlen volt és ők halálra kifáradtak. Soha sem éreztem magamban olyan teljes lelki nyugalmat, magammal való kibékülést s az élet iránt való szelid felfogást, mint akkor, mikor ezeken a sanyaruságokon átestem, utban oda, a hol golyózáporban embereket kell majd öldösnöm.

Bá, hogy történt is, mikor a többiek kidüle-

dezek az uton, én még mindig magamnál voltam. Tekucuban sikerült egy nagy tők-tömlőt szereznem, a mely legalább is négy itczés volt. Nem egyszer igen sokba került azt megtöltenem; a viznek felét én ittam meg, másik felét pedig odaadtam szomszédaimnak. Az ember meg, megy, átküzdü magát a bajokon, de a hőség kivészi a maga áldozatát: a lábak megrogygyannak, a test ingadozni kezd, mint a részeg embernél; a sár- és porrétegen át meglátható: mint izzad az arez; a kéz lázasan emeli a puskát. Egy korty víz néhány pillanatra felfrissít, de végre is eszmélet nélkül vánszorog az ember a poros, törő uton. «Napos!» hallatszanak a rekedt hangok. A napos kötelessége felre vinni a kidültet és segíteni rajta, de maga a napos is csaknem olyan állapotban van. Az országot mellett levő sáncok tele vannak fekvő emberekkel. Fjodorov és Zsitkov egy sorban jönnek velem s bár látszik, hogy sokat szenvednek, de összeszedik magukat. A hőség is jellemüknek megfelelő hatást gyakorolt rájuk, de éppen megfordított eredménnyel. Fjodorov hallgat s csak néha vesz mélyebb lélegzetet, panaszosan nézve szét az ő

EGY ANGOL NŐ-TUDOR.

szép, de most portól gyuladós szemével, Zsitkov bátya pedig káromkodik és rezoniroz.

— Eh! hogy kell itt vánszorogni... Kivered a szuronyoddal a szemem, hé! Ördög vigyen el! — kiált haragosan, elhajolva egy kidült katonára szuronyra elől, a mely a hegyével csaknem a szememnek ment. — Uram isten! Boldogságos szűz Mária: minek küldesz te bennünket ide? Ha nem volna ez a vérszopó, azt mondom, hogy én is kidülnek.

— Micsoda vérszopó, bátya? kérdem én.

— Njemezov*, a törzs-százados. Ma ő a napos tiszt; hátul jön. Jobb menni, különben volna nemulass... Ép helyet nem hagyna az emberen.

Már tudtam, hogy a katonák elkeresztelték «Venczelt» «Njemezvre». Ez találobb is volt, meg oroszul is hangzott.

Kimentem a sorból. Az országot szelén valamivel könnyebb volt menni, nem volt ott olyan por és lökődés. Többen mentek így oldalt: ezen a szerencsétlen napon senki sem törődött azzal, hogy megtartsassék a rend. Lassankint elmaradtam a századomtól s csak a hadoszlop végén vettem magamat észre.

* Njemezov = német; Njemezov körülbelül: Németi.

Venczel fáradtan, kedvetlenül és izgatottan jött utánam s beért.

— Nos? — kérdé rekedt hangon. — Jerünk oldalt. Végkép el vagyok csigázva.

— Nem iszik egy kis vizet? Mohón ivott néhány nagy kortyot az én tömlőmből.

— Köszönöm. Egész megkönnyebbültem. No, ez aztán kemény nap.

Néhány pillanatig szótlanul mentünk egymás mellett.

— Hát csakugyan nem költözött át kegyed Platonov Ivánhoz? — kérdé tőlem.

— Nem, nem költöztem át.

— Bolondul tette. Bocsásson meg őszinteségemért. A viszontlátásig! Nekem a hadoszlop végére kell mennem. Már nagyon is sok dül ki ezekből a kedves teremtésekéből.

Néhány lépést téve előre, aztán fejemet visszafordítva láttam, hogy Venczel lehajlott egy kidült katonára felé s azt a vállánál fogva ráta.

— Állj fel, guzember, állj fel!

Nem ismertem rá az én művelt beszélgető társamra. Pogány káromkodást vitt véghez. A katonája majdnem magán kívül volt s kétségbe esett tekintettel nézett a dühös tisztre, csak ajkai suttogtak valamit.

— Állj fel! Mindjárt állj fel! Hallod? Nem akarsz felállni? Hát nesze, nesze, nesze!

Venczel kapta a kardját s annak lapjával ütés után ütést mért a szerencsétlen katonának a borju és fegyver által elkínzott vállaira. Nem tudtam ezt elviselni s hozzá mentem.

— Nikolajevics Péter!

— Állj fel! Kezét a karddal még egyszer ütésre emelte. Sikerült azt erősen megfognom.

— Az isten szerelmére, Nikolajevics Péter, ne bántsa.

Pelém fordította dühöngő arezát. Kikelt szemével és remegő ajkával rémitő volt. Egy nyers mozdulattal kikapta kezét az enyéből. Azt hittem, hogy most nekem esik az én vakmerőségemért (megkapni egy tisztnek a kezét, csakugyan nagy vakmerőség), de visszatartóztatta magát.

— Hallja, Ivanov, ílyet többé ne tegyen! Ha most az én helyemen valami faragatlan ember van, mint például Sesurov vagy Timofjev, ön keservesen megadná az árát az ön tréfájának. Ne feledje, hogy ön csak közlegény s hogy ön ilyesmiért minden teketória nélkül egyszerűen agyon lövethetik.

— Mindegy. Nem nézhettem a nélkül, hogy köze lépjek.

— Ez beszéletére válik az ön jóérzésének. De ezt ne itt gyakorolja ön. Hát lehet-e másképp bánni ezekkel a... (arcsa megvetést, sőt többet: gyűlöletet fejezett ki.) Azok közül, a kik itt kidültek, mint a vén asszonyok, meglehet: csak egy-két ember igazán beteg. Én ezt nem vadságból teszem, az én bennem nincs. De fenn kell tartani a rendet, a fegyelmet.

Ha beszélni lehetne velök, én is szóval intézném el velük a dolgomat. De nekik a szó — semmi. Ők csak fizikai fájdalmak iránt fogékonyak.

Nem vártam végig a beszédet, hanem igyekeztem már messze előre ment századomat elérni. Utólértem Fjodorovot és Zsitkovot, a mint zászlóaljunkat az országtúról éppen a mezőre levezették s megállították.

— Ön a törzs századossal, Venczellel beszélt Mihajlycs? — kérdé Fjodorov, a mint mellette kimerülten leestem, alig birva puskámat a gúlához állítani.

— Beszél! dűnyögött Zsitkov. — Hát beszéd az? Megfogta a kezét. Ej, Ivanov úr, őrizkedjék Njemezvetől, ne nézze azt, hogy ő szeret magával beszélgetni, majd meglátja, hogy baja lesz vele.

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* Bérkocsis-vizsgát léptetett életbe a párisi hatóság. A vizsgát minden kocsisnak le kell tennie szakértők előtt. Főtagy Páris utcainak ismerete s e mellett a lövészámokkal bánni tudás. Ismeret a bérkocsis, ki e vizsgán megbukott, elvesztette iparjogosultságát.

KARAGYORGYEVICS PÉTER ÉS NEJE ZORKA HERCZEGNŐ.

KARAGYORGYEVICS PÉTER ÉS NEJE.

Az az ellenségeskedés, mely Kara Gyorgye és Obrenovics Milos, a szerb szabadságharcz e két hőse között fonnált, átszarmazott örökösöikre is, s mint valami vörös fonál, akként húzódik végig Szerbia újabb történetén a Karagyorgyevics- és az Obrenovics-ház véres viszálya az ország trónusáért. A két trónkövetelő család versenye a pártoknak és egyes nagyvívóknak mindig kész alkalmul kínálkozott czelejük kivételére.

Valóban, bármi jelszava lett legyen is a különböző szerb pártoknak, bármi okozta legyen is ott a forrongásokat, — alapjában véve ezek nem egyebek, mint a régi pártok folytatásai, a régi forrongások utóhangjai: «Hie Wolf, hie Weiblingen!» — mondák egykor Németországban. Hasonló joggal lehetne mondani a szerb pártokra vonatkozólag is: im ez az Obrenovicsok, ez pedig a Karagyorgyevicsok pártja, mely más czég alatt, de csak a két fejedelmi család harcát küzdi.

A fejedelmi süvegért, most már királyi palczáért vívott e küzdelemnek első véres áldozata maga Kara Gyorgye vala, kit versenytársa, Obrenovics Milos, hogy a veszedelmes ellenfelet lerázhassa nyakáról, a belgrádi pasának elárult, s kinek fejét aztán a pasa a szultán lábaihoz tette le. Obrenovics Milost, ki 1815-ben hívta föl népet a szabadságharczra s két évig tartó, hősi küzdelem után kiüzte Szerbiából a törököket, 1817-ben a nép az ország főnökevé, 1827-ben fejedelmévé kiáltotta ki s 1834-ben e minőségét a porta is elismerte és megerősítette.

Milos azonban kegyetlenségre hajló uralkodása tényeivel gyűlöletessé tette magát népe előtt, melynek gyűlése aztán 1839-ben lemondásra kényszerítte. Ő utána legidősb fia, Obrenovics Milán következett, ez azonban néhány-nap múlva elhalván, fivére, Obrenovics Mihály jutott a fejedelmi székre, melytől azonban 1842-ben megfosztott.

Most aztán Karagyorgyevics Sándor, Kara Gyorgye másodszülött fia lett Szerbia fejedelme. Az öreg Milos azonban, ki Ausztriában, többnyire Bécsben élt, nem hagyott föl a reményvel, hogy a Karagyorgyevicsok Szerbia trónjáról még leszoríthatja. Mindenféle árnykodással, összeesküvések szításával annyira aláista a különben sem kedvelt, kapzsi és zsaroló Karagyorgyevics Sándor állását, hogy ez 1858-ban lemondani kényszerült, Milos pedig újból fejedelmnek kiáltott ki.

A «rettenetes aggyasztó» azonban nem soká örülhetett visszanyert trónjának; két évi uralkodás után elhunyt, mint 80 éves öreg.

Utána fia, ugyanaz a Mihály következett, ki már egyszer rövid ideig kezében tartá a fejedelmi palczát s kinek uralkodása áldást hozó vala Szerbiára. E derék, felvilágosult, szabadságszerető fejedelem lett 1868-ban a trón miatti versengés második véres áldozata. Orgyilkos kezek ölték meg a topesidéri parkban, hogy az Obrenovicsok hátraszorításával ismét a Karagyorgyevicsok foglalhassák el Szerbia fejedelmi székét.

A véres tett után azonban Karagyorgyevics Sándor nem a fejedelmi székre, hanem a vádlottak padjára került. Szerbiában egy regenség vette kezébe a kormányrudat, melyet az egyetlen élő Obrenovics, Milán, a meggyilkolt fejedelem unokaöccse nevében kezelt. A Párisban tanuló Milánt hazahozták s midőn elérte teljeskorúságát, 1872-ben átadták neki a fejedelmi székét, 1882-ben pedig kikiáltották királlyan.

Karagyorgyevics Sándor herczeg, kit a belgrádi törvényszék mint Mihály fejedelem gyilkosainak büntetését macasságból 20 évi börtönre ítélte, a budapesti törvényszék ellenben, bizonyítékok hiánya miatt, fölmentett, ezental magyarországi birtokain elvonulva élt s politikába többé nem elegendett. 77 éves korában 1883-ban hunyt el elég szerény vagyon hátrahagyásával a Bécsben temettek el a Karagyorgyevicsok családi sírboltjába.

Szerbia trónja iránt táplált igényeinek örököse ez idő szerint Karagyorgyevics Péter herczeg, ki Sándornak 1830-ban Chotimban, Besszarábiában Venandovics vajda leányával, Pertidával, kötött házasságából származik s a 40-es évek közepe-táján, Belgrádban született, atya uralkodásának idejében. Ő is követte atyját a számkivetésbe s Magyarországon, Bécsben, leghuzamosabban pedig Párisban lakott, hol tudós hazánkfia, Podhorszky Lajos volt az ő és testvére, Arzen tanulmányainak vezetője. Felnövekedvén, ismeretes egyéniség lón a francia főváros élvezni szerető köreiből, melyekben bő költekezései szívesen látott vendégéek. A német-francia háboru alatt állítólag mint tiszt szolgált a francia seregbeli idegenek legiójában. Azt is beszél-lik, hogy szerb és bolgar csapatokkal Romániában és Bulgáriában a törökök ellen harczolt.

Öccese, Arzen, mint francia tiszt, végigszolgált a tonkingi hadjáratot.

Karagyorgyevics Péter herczeg életében eddig elé a legnevezetesebb mozzanat az, hogy 1883-ban nőül vette Zorka herczegnőt, Nikita montenegrói fejedelem leányát. A most már utódokkal is bíró párnak rangjához illő megélhetését az orosz czár biztosította, százezer frank évi járadékot rendelvén neki. Karagyorgyevics Péter e házasság által egyszerre kibontakozott a felhomályból, melyben eddig lappangott s azoknak a személyeknek a sorába lépett, kiknek az a földat jutott, hogy a politikai sakkasztánban valami kiválóbb szerepet vi-gyenek.

Annyi bizonyos, hogy Oroszország és Montenegro saját politikájuk eszközeinek tekintik a szerb trónkövetelőt. A neki szánt hivatás éle első sorban a Szerbiában ez idő szerint uralkodó Obrenovics házbeli király ellen van irányozva, ki vel szemben mint praetendens lép föl s valamennyi elégtelen elemnek jegecedési központ-jává lett.

Péter herczeg meg is kezdte már ezt az akciót. Néhány hónap előtt proklamációt bocsátott ki Genfből, melyben a szerb trónusra minden kerülgetés nélkül jelöltnek nyilatkoztatja ki magát, s heves vádakkal tör ki Szerbia mostani királya

ellen. E nevezetes kiáltványáért a német lapok «szerb Don Carlos»-nak keresztelték el.

Egy időben még a szerb trónnál is valami nagyobbra volt destinálva. Ugy emlegették, mint Bulgária fejedelmét, a ki Battenberg-Sándorúresen hagyott trónusát jött volna elfoglalni, hogy innen aztán megszerelve atyai örökét is, Szerbiát s talán hozzácsatolva neje apai örökét is, Montenegro, megalkossa a nagy délszláv államot a Balkán felszigeten. Azonban a bolgar trónra való jelöltetés csakhamar elhangzott.

Péter herczeg ma a Karagyorgyevics-ház fejedelmi ágának egyedüli sarjadéka; testvére, Karagyorgyevics Arzen herczeg, nőtelen maradt, s néhány hét előtt hunyt el Abazziában, néhány millióra rugó vagyonát bátyjára, Péter herczegre hagyván. Karagyorgyevics Alexis és Bozsidar, kik ez időszert Szent-Pétervárott lekötelező vendégszeretében részesülnek, Karagyorgyevics Sándor fejedelem uralkodásra nem jutott testvérbátyjának a fiai, a szerb trónkeresőnek tehát unokatestvérei.

MIKSA EMÁNEL, BAJOR VÁLASZTÓ-FEJEDELEM TÖRÖK RABJAI KÖZT.

A bajor főváros, München városházának dísz-tetésére újabban több fresko-képet festetett a régi bajor életből és történeti emlékeiből. Egyike ezen képeknek, melyt itt bemutatunk, minket is közelebről érdekelhet tárgyánál fogva, a mely Miksa Emánuel választó-fejedelmet török rabjai között ábrázolja, a mint azokkal a mai napig is létező «török-uteza» helyén a régi «török-árkot» ásátja, a czéltől, hogy a tisztaságáról híres Würm folyócska vizét a városba bevezettesse.

Honnan jutott volna Miksa e török rabokhoz máshonnan, mint a magyar harczterekről, a hol bőven termelt a harzi babér s bőven akadt a török, csak ember kellett a gátra, a ki fogni tudjon magának.

Miksa Emánuel 1679-ben jutott a bajor trónra, azon időtájon, midőn a török hatalmas hanyatlóban van s a visszafoglalási harczok megindulnak Magyarországon. 1683-ban Bécs alatt szenvedte a török az első döntő vereséget. Az ostromot császári főváros felmentésében a fiatal (ekkor 21 éves) bajor választó is részt vett 12,000-nyi bajor hadával s a szept. 12-iki fényes győzelemben neki is jelentékeny része volt a Nussdorf felőli támadással. Ennek a jutalmul nyeri a vitéz fejedelem nőül a császár leányát, Mária Antóniát.

A bécsi győzelmet követő magyarországi harczokban is állandóan részt vett, bajor csapatai élén. Jelen volt Visegrád és Vác felszabadításánál 1684-ben s az ugyanakkor megkísérelt Buda ostrománál. Majd 1685-ben részt vett az esztergomi fényes diadalban s Érsek-Ujvár visszafoglalásában. — A legkiválóbb szerepet azonban Buda 1686-iki kivívásában játszotta az ifjú hős. Halált megvető elszántsággal vívta Budavárát a déli palota felőli oldalon, nyolcz ezernyi sereg-

vel, a mellé adott császári ezredek s a szintén vezérlete alá osztott száz csapatok élén. Maga választotta hadi műveletei célpontjává a vár déli oldalát, melyet a szent Gellért- és a Naphegyen felállított ütegei fényes sikerrel ostromoltak jun. 21-étől a szept. 2-iki bevételig.

Dicsvágyó, kitűnő öhajító, ambíziózus fiatal ember volt, a ki egy perezig sem csüggedett a hosszú és fárasztó ostrom alatt. Maga örködött katonái ébersége felé, bejárta éjjel is az előőrseket, a futó-árkok legénységét és tisztjeit kitartásra és vigyázatra buzdította s a rohamoknál maga járt katonái élén. Ők röptették légbe jul. 22-én a várpalota löportornyát (felgyújtván egy ágyulövessel az ott elhelyezett 8000 mázsás löport), a mely robbanás 1500 török életébe került s 60 lépésnyi rést ütött a várpalota falán. A robbanás oly irtozatos volt, hogy magok a bajorok is hanyathomlok rohantak vissza, halálra rémülve, a futóórkokban, úgy hogy az ágyúüteg mellett álló választófejedelmet is föltaszíták a sötétben s keresztülgázoltak rajta.

A végső roham napját egyúttal állapították meg a fővezér, Lotharingi Károlylyal s abban maga is hősi bátorsággal küzdött. A mikor az öldökös legvérengzőben folyt, a rés lábánál kivont karddal állott a vakmerő Miksa Emánuel s Badeni Lajos, szóval, tettel és példával lelkesítvén a katonákat, annyira, hogy még a gunyos Héron is tisztelettel, bámulattal emlékezik meg e két emberről. «Valóságos csoda, — mondja, — hogy mind a ketten oda nem veszték!» (Lásd *Károlyi Árpád: «Buda visszavívása 1686-ban»* című nagybecsű munkáját 414. l.)

Nem az utolsó hősködése volt ez hazánkban a vitéz fejedelemnek. Résztvett a további harcokban is, a Mohács mezején 1687-ben vívott diadalban, majd 1688-ban Székesfehérvár, Szendrő és Nándorfehérvár visszavívásában.

Ily diadalok közben nem volt nehéz neki török foglyokhoz jutnia s azoknak látásában fővárosát is részeltetnie, a hova diadalmi jelül foglyait elvitette s velők a fentemlített «török-árkot» ásatta.

Hogy a magyaroknak mily népszerű volt a vitéz bajor fejedelem emléke, mutatja az a körülmény, hogy a nemskóra beközvetített Rákóczi-forradalom alatt «Magyarország szövetséges karnai és rendei» ismételve megkínálták a magyar koronával őt, a ki első neje halála után (1592) Szobieszky veje s később XIV. Lajos szövetségese lón Lipót császár ellen. Úgy hogy kevésbe mult, hogy névük nem a magyar királyok között emlegethetjük.

Igy is kegyelettel áldozhatunk emlékének, mert ő is küzdött hazánk felszabadításáért, s barátja volt a magyar szabadság ügyének.

SZÁDECZKY LAJOS.

KOVALEVSZKY ASSZONY ÉS A TUDÓS NŐK.

Csak pár napja még, hogy világgá terjedt annak a híre, hogy a párisi akadémiának egy matematikai pályakérdésére kitűzött díját több tudós pályázó elől egy igénytelen nő vitte el: *Kovalevszky Zsófia*, a stockholmi egyetem menyiségügyi tanárának. Ritka eset, hogy egy nő tudományos pályán ily kitüntetés érjen, oly versenyen, melynél a művelt világ megelégedett, nagy hírnevű tudósai lépnek a küzdőterre éret, tapasztalt munkáikkal, s ugyanoly nagy tekintélyű szakfelelősek végzik a bíralt megrostáló tisztét. S nem kevésbé ritka eset az is, hogy ez a pályakérdésről ne ily ezimert ragaszkodjon neve után: a *stockholmi királyi egyetem menyiségügyi tanára*. Ha már a nők szellemi munkásságától nem tagadjuk meg az egyenjogúságot, legalább mégis oly működési tereket szeretjük azt képzelni, melyek elméjüknek, lelki tehetségeiknek egész világválag közelebbi rokonsághoz áll, s ilyen tere a művészet, az irodalom, nevelésügy, kézműipar, stb.

Különös mégis, hogy azok közül a pályák és tudományok közül, melyekben újabban a nők is igényelnek kétségessé tenni a férfiaknak a bábort, nem a szívet és képzelmét foglalkoztató ismeretekörök, de éppen a szárazabb technikai tudományok állanak első sorban. Ilyen az orvosi tudomány, melyet éppen különös előszeretettel keres fel az önálló tudományos foglalkozásra készülő nők nagy része. És ha ugyan van valami, a mi az embert kibékítheti, mondjuk: egy lába elvesztéséért, az csak az a tudat lehet, hogy szép és gyöngéd női kezek amputálják úgyesen, kőkik

KOVALEVSZKY ZSÓFIA,
a stockholmi egyetem menyiségügyi tanára.

le az üteket, alkalmazták a kötelekeket és suturákat lenyökökben rejlt keeses gráciával.

Angliában, Oroszországban, sőt nálunk is már évek óta fel-feltűnik szórványosan a nő-orvosok; de még nem rég is nagy nehézségekkel kellett megküzdödniök, hogy tért foglaljanak pályáikon s például Angliában csak egy volt szabad előadásokat hallgatniök, ha külön tanfolyamot nyitnak számukra. De mióta az egyetemeken nem boldogulva, külön iskolát alapítottak magoknak «London school of medicine for women» ezimen, azóta a törvényhozás is engedett merev álláspontjából, s látva a nagy sikereket, melyeket az új intézmény felmutat, nem habozott felhatalmazni az egyetemi hatóságokat, hogy a tudori kalapot asszonyoknak is megadják, s ma már több kolleganói között a valesi hercegnő is bírja ezt a kitüntetést. S hogy a tudori kalap éppen nem áll rosszul Albion göndör firtú szöke lányainak, arról e számban bemutatott egyik képünk mindenkit meggyőzhet.

Igaz, hogy egy udvarló szerepe nem valami kényelmes lehet egy ily kivételes lenyvel szemben, a ki a legvadabb vallomások közepette talán gyanusan vizsgálja benned a *gastronomia* tüneteit, vagy a *sthetoscopert* nyul a zsebébe, hogy szívédnek és tüdődnök nem sejtett borzalmaiktárja fel. Mi haszna akkor a legvaktibb tökéleteségű *sterno-elcoido-mastoidesnak*, ha az ember tudja, hogy oly felesleggel jár, a ki előtt nem lehet eltitkolni, mint más-nők előtt, a pilulás dobozt és a lappangó *dyspepsiát*?

S pedig ennek dacára a nők orvosi és katedraí hivatásának nemesak a mai kor kedvez, mely kiváltképpen az előbbire az oly fontos és annyira elhanyagolt gyermekgyógyászati bőséges és alkalmas tért kínál; hanem elismerték ennek jogosultságát a korábbi századok is s ha ma Kovalevszky Zsófiát a stockholmi egyetem egyik fontos tanszékén látjuk működni, csak száz évvel előbb kell visszamenünk, hogy például a *bolognai egyetemen* szintén egy diplomás nőt lássunk a természet-filozofiai tanszéken. Ez férjes nő volt, de elég képességgel rendelkezett arra nézve, hogy mindkét rendbeli kötelességeinek egyenlő sikerrel feleljen meg. Pár évvel később ugyanazon az egyetemen a *anatómiát* tanította nő, nem tudjuk, ugyanazon szabályok keretében-e, melyek akkortájt a salernói egyetemen divatoztak, s melyek oly szerények voltak, hogy csak sertések boncolását engedték meg, mint az emberi test isteni formáját legjobban megközelítő állati szervezeteiket.

Ettől az időtől fogva azonban egészen *Kovalevszky Zsófiáig* nincs tudomásunk róla, hogy nők akadémiái tanszéken nyilvánosan előadást tartottak volna. Svédország az érdem, hogy a nő-emancipáció e tere is utat tört s Kovalevszky asszonyt öt év előtt a stockholmi egyetem nyilvános menyiségügyi tanárává avatta. Kovalevszky asszony orosz eredetű nő s a matematikában már régóta ismert nevet vívott ki magának s ez a név bizonyosan sokkal jobban megilleti, mint az, mely Corvin Mátýástól való leszármazása legendájával kapcsolatban tüntette fel őt a hírszomjas lapok előtt. S hogy megjelent minden nagy tudomány mellett az ismeretek legszárazabb szakmájában, nem nélkülözi a kellemet és eleganciát, azt esinos arczmása is eléggé mutatja.

Sőt nemesak az orvosi gyakorlat, nemesak a tanszék az, mely a gyakorlatiasabb foglalkozások

közül nöket tud felmutatni soráiban. A nők az ipari találmányok és azok értékesítése terén is tudtak kiváló alkotni, különösen Amerikában, hol a Massachusetts államban még ma is virágozó szalmakalapgártás megalapítója például 1798-ban egy *Metcalf* nevű hölgy volt, a ki már hat hónap mulva 500,000 dollár értékű szalmakalapot állított elő, ma pedig a gyár összes forgalma meghaladja a 6 millió dollárt, úgy, hogy e czikk bevétele egészen feleslegessé vált. Egy más hölgy, *Littlefield Green Katalin*, egy tábornok özvegye volt feltalálója a nyerspamut-tisztító gépnek, melyvel ez ipart nagy lépéssel vitte előbbre, mert a gép most egyenlő költséggel 200 kilogramm pamutot tisztít meg ugyanannyi idő alatt, a mennyi idő alatt kézimunka mellett csak egy vámfontot lehetett megtisztítani. E hölgy második férje aztán szabadalmaztatta a találmányt s meggazdagodott általa.

Még különösebb találmány volt *Burden asszonyé*, ki oly gépet szerkesztett, melynek segítségével három percz alatt egy patkót lehet elkészíteni, s mely találmány által, mint a hogy statisztikailag kimutatták, 14 év alatt 32 millió dollár volt az előállítás költségeiben megtakarítható. Szentén nő, *Siarnel-Minum asszony* találta fel 1847-ben a kaszálo- és stratógép javított szerkezetét, melynek kincsébányját férje aknáztta ki.

Az amerikai nők által legújabbán feltalált technikai vívmányok közt foglal helyet még egy fonogép, mely egyidejűleg 12—40 szót ad, egy kerek szövszék, mely a közönséges szövszékek háromfelét munkáját végzi, az ugynevezett Vulkán nevű olvaszó-készülék érczek számára, egy javított fűrészelő gép, egy új szerkezetű hengerező posztók számára, egy esavarszerkezet gőzhajókhoz, egy gép a gyapjú lemérésére és elosztására, a szövszék szükösége szerint, egy szikrafogó mozdonyok számára, új vészjelző közti vaspályáknál, irógép stb. nem is számítva az iskolai oktatás, a háztartás körében elért kisebb-nagyobb javításokat és tökéletesítéseket, valamint a vasuti technika, a varrógépek, a szellőztetés, a vezetés és más hasznos dolgok tekintetében kezdeményezett és nöknök köszönhető gyakorlati és ügyes újításokat.

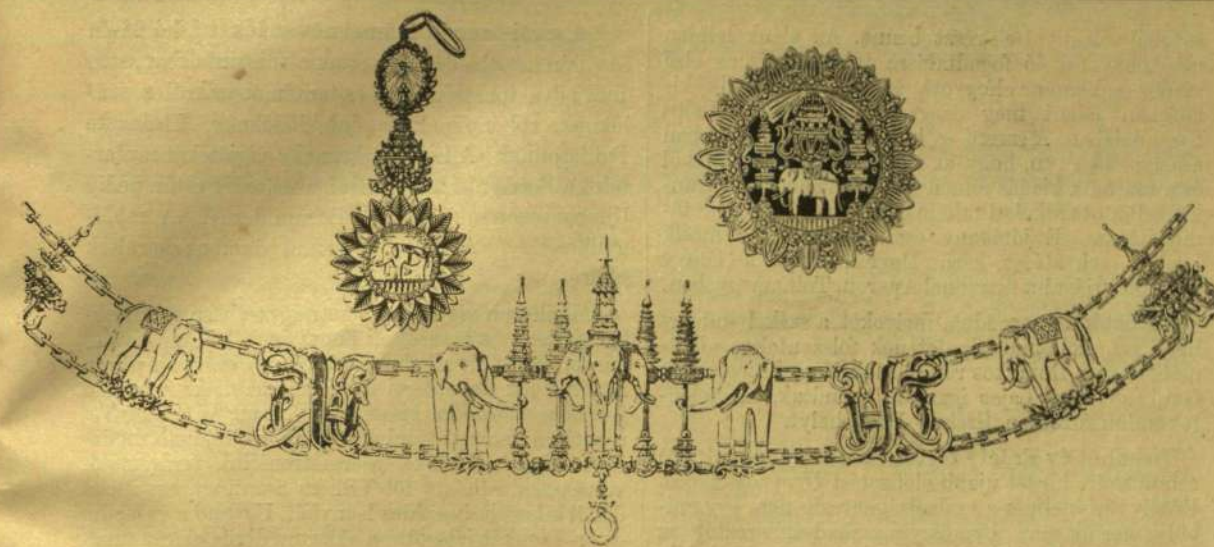
De nem szabad mellőzni különösen a *Mather asszony* által feltalált tengeralatti teleskópot, melynek segítségével a legnagyobb hajókat meg lehet vizsgálni víz alatt is, valamint a «Heureka» nevű új utazáspró gépet, melyet egy hobokeni hölgy talált fel, a kit nemes haragra gerjesztett ruháinak az tromba utazásprók által történt beszennyezése s példát akart adni nekik. Nemrég bizonyos *Walton asszony* váltott szabadalmat egy, e nemből mindent felülülő új készülékre, mely a vasutak porát és füstjét elenyészteti, s ép úgy elkerülhetővé teszi a gyárépületekben kifejlődő bűzös és ártalmas gázokat is. *Hosner Henriette* szobrásznő egy eljárásnak a feltalálója, mely által mészkőből a legszebb antik márványutánzatokat lehet előállítani, s még fontosabb találmánya az állandó dejtűnek, mint motornak alkalmazása, mely 45 évi tanúmányainak a gyümölcse, s melyet a mechanikusok igen dicsérnek.

A női emancipáció hívei előtt mindenestre fontos bizonyítékokat szolgáltatnak ez adatok a nők szellemi képességeinek hansúlyozásához, Kovalevszky asszony pedig minden kétséget kizárólag mutatta ki, hogy az emberi ismeretek oly köre is, mely a gondolkodás szokatlan mélységét s a tudás teljes alaposságát tételezi föl, megnyilhatik a grögébbnek nevezett nem kutató elméje előtt.

A FEHÉR ELEFÁNT RENDJEL.

Kelet-Ázsia önállóan maradt országai között Japán kivételével egyik sem ismerkedett meg oly alaposan az európai műveltséggel, mint Sziám, a fehér elefánt hazája, hol már egy pár évtized óta kezdik az európai szokásokat utánozni. Az utánzások között mindéddig legnagyobb híre tett szert a fehér-elefánt-rendjel azzáltal, hogy az európai műveltség Khulakonorn számi császár csaknem Európa minden fejedelmi udvarába külön küldöttség által vitette el ezt a rendjelt s egyidejűleg barátságos kereskedelmi szerződést is kötött velük.

A fehér elefánt rendjele, mely most a Sziám császárságban hivatalosan is elismert legelső rendjel, a műipar szempontjából is igen érdekes látvány. A legelső buddhista állam nemzeti jel-

FEHÉR ELEFÁNT-RENDJEL.

vényei, a lotus, kard, fáklya, hét sugár s más mythológiai s történeli elemek fellelhetők a nyaklánczon, de a legnevezetesebb alak rajta a fehér elefánt kepe, melyet ebben az országban tudvalevőleg nagy tiszteletben részesítenek, mivel a buddhista dogmák értelmében azt tartják róla, hogy a fejedelmek lelkei költöznek beléjük, továbbá a napernyők s az egymásra halmozott, folyton kisebbedő alaku s végül kupban végződő korona-gula, a hatalom és méltóság jelvényei. A nyaklánc s többi ékszerek a keletázsiai pepeselő s fantastikus izlés szerint gondosan készültek, a zománczolásban a színek nagy változatnak, úgy hogy a fehér-elefánt-rendjel, mint műipari tárgy is, érdemes a megtekintésre.

AMLETO.

Ernesto Rossi első fellépte, január 24.

Európa évtizedeken át tapsolta, s hervadhatlan bábrókkal áldozott neki. S a nagy művész most elindult, hogy még egyszer meglátogassa a helyeket, melyek dicsőségének tanni voltak, s megköszönje a nemzeteknek azt a kiváló kegyet, melyvel annyiszor elhalmozták. Rossi, a színpadi óriások egyik legkimagaslóbb alakja ismét itt van közöttünk, majdnem tizenhat évvel azután, hogy utóljára lelkesíté a magyar közönséget. Ismét itt van, hogy mintegy visszaváraszolja a színpadra azt a világot, melyet a más irányba forduló izlés már-már egészen leszorít onnan; azt a világot, mely ott született meg a brit költő-író képzetében, s mely most benne él, az ő szívből fakadó szavában, déli-nap forralta vérében, örök ifjú mozdulatában. . . .

Hamlet, a dán királyi, csak a nevét váltotta olaszra, mikor ma a népszínház deszkáin megjelent, fekete talárjában, kétesen borongó tekintetével; ez az Amleto ugyanaz volt, mint a kút Shakespere négy évszázaddal ezelőtt megteremtett. Bosszúja lángját nem oltotta ki, kételyeit nem oszlatta el, fájdalomát nem enyhítette az idő: ime, Rossi ajkain nem színtelen szavak hangzanak, hanem a Shakespere el nem avuló gondolatai. Nem a színész töpreng ott a «lenni vagy nem lenni» örökre megfejthetetlen kérdésén; nem a színész susogja ott a szöke Ofélia fülebe: «Zárdába menj!» — nem, ez igazán az a Hamlet, ki ott nevelkedett a dán partokon, s ki ott halt meg, Dánia királyának trónja lépcsőjén, hogy lelkeinek titokzatos történetét kifejtés nélkül temesse föld alá.

Hamlet, a nagy költőnek ez egyik legmesteribb alkotása, sokféle alakban jelent meg már a világ előtt, de olyan valóságban talán soha, mint a Rossi művészetében. A magyar közönség ismeri már ezt a Hamletet. Mióta utóljára látta, külsője elvitatlanul nyomokat hagyott az idő, de a lelke most is ugyanaz. Gyásza borítan jelenik meg mostohája trónja előtt, arczán, hangjában igazi, mely fájdalommal; lelkeinek egész keserűségét kiönti abban a néhány szóban, melyet rég nem látott barátjával, Horatióval vált; megboradva, de meg is könnyebűve hallgatja a szellem fölfedezéseit s míg barátjait hallgatásra esketi a föld alól jövő intő szót hangjai mellett: agyára, lelkére ráborul az a rejtélyes homály, mely azután haláláig fogva tartja. Zajosabbá akkor kezdett válni az idő, mikor a híres monolog deklamációját ellenállhatatlanul magával ragadta a közönséget; s a hatás az Oféliával való nagy jelenet-

ben érte el tetőpontját. Annak a magával tisztába nem jövő léleknek a tépelődése, az a kifejezést nem nyert vágy, mely a királyt ismételen visszavonja az ártatlan leány bűvös körébe, az a kínos vergődés, melyvel szabadulni kíván mindentől, a mi nem boszújának eszköze: mindez olyan valósággal jelent meg előttünk, hogy nem akartuk azt a Hamletet csak játékosnak tartani. Gyönyörűen játszottá végig a művész egy a fuvola-parabolát, mint a királynéval való jelenetet is, mikor azt kérdőre vonja, új férjének képét sarkával tiporja, leszurja a kívánsi vén udvaroncot s akarateréje nem tudván tette vergődni, kétségbeesetten rohan tovább. Az «egérfogó» hatásosan eljátszott jelenetében volt a művész előrehaladott kora a legfeltűnőbb, mikor leereszkedik a földre, Ofélia lábai elé; az a mozdulat kissé nehézkes volt, nem az értelmi, hanem a külső hatás rovására.

Egyik legművészebb jelenet volt végre az utolsó felvonás párbaja, már csak azért is, mert a vitor foragatásánál megmutatta a művész, hogy milyen kiváló érzéke van a plasztika iránt. Ezt a jelenetet, s ennek végén a meghalást rendesen elsokta etjeni a nemzeti színházunk különben érdemes Hamlet ábrázolója. De Rossi megmutatta, hogy a majdnem négy óráig tartó farszót játék nem merítette ki erejét, s olyan mesteri mozdulatokat produkált utóljára, hogy a rendszer szokás ellenére még egyszer meg kellett jelennie a lámpák előtt, a műélvezettel betelni nem tudó közönség tapsaira.

Mindenestre szomorú, hogy míg a színpadon korunk legtekélyesebb Hamletja deklamált, a nézőtérben csak úgy tátogtak az üres pádsorok. Ez a közöny igazán megfoghatatlan. A kik még nem látják Rossit, nagyon rosszul teszik, ha utolsó művészi körútja alkalmával nem öhajítják az ő nem minden-napi művészettel végig játszott alakját megismerni; a kinek pedig volt már alkalmuk játékaiban gyönyörködni, azok sem félhetnek, hogy arról nyert illuziójukat a már hatvanéves művész utolsó fellépési elosztatának. A búszke tartású alak nem karesu már többé, az igaz, de a nemes előkelőség, most is megvan minden mozdulatában, s az értelmes fő és a kifejező szemek nem egy fiatal színésznek képezhetik ideáljait. A közönség nem farkodott tapsai-val, mi a könnyed léptekkel elősiető művészt észre-vehetőleg meghattotta. Hogy is ne! Hisz ezek a tapsok nyugalomba kísérik őt, mely nagyon farszót lehet annak, ki egész életét a legnemesebb becsvágnak szentelte.

A bucuzás négy estére fog terjedni. A pénteken játszott «Lear király»-on kívül, — miről az idő rövidsége miatt csak jövő heti számunkban szólhatunk, a mikor alkalmunk lesz a művészt néhány kiválóbb szerepében ábrázoló képet is közölni, — hét-főz «Othello» s kedden «XI. Lajos» kerül színre, a czimszerepekben Rossival. A művész környezete jóval alul áll azon a színvonalon, melyen az ilyen kísérő társaságok lenni szoktak, s ha az ember nem csak mindig Rossit néz, az ő életteljes alakítását bámulná, azt mondanánk, hogy Ofélia az örülesi jelenetben, a király mindíg, a hánszor csak színpadra lépett, megbocsáthatatlan merénylőnek követett el Shakespere ellen. De hát Rossi szerencsére eléggé elfoglalja a szívet és érzelmét egyaránt.

Megemlítjük még, hogy az írói és művészi kör küldöttsége szerdán tiszteltet a művésznél, s meg-

hívta őt a tiszteletére rendezendő estélyre. Rossi megígérvén, hogy meg fog jelenni, hosszasanban tárgyalgott a küldöttség tagjaival, s szóba hozta utolsó budapesti szereplését, melyről a harmadéve megjelent emlékirataiban is meglehangu leírást közölt. «Budapestet — mondá a művész — sokkal jobban megszerettem, semhogy búcsú-kórutamból kihagytam volna.»

Ezt az előzékenységet meghálálhatná a közönség azzal, hogy mentől nagyobb számban jelenék meg a további előadásokon, s melégen bucsuzzék el attól a kiváló művésztől, kit talán nem fog látni többé soha! —ly.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Balog István: Újabb költemények. A szerző, kinek első gyűjteményét is méltattuk annak idején, újabb költeményeivel is igazolja a kezdőnek előlegezett véleményeket. A csinos kötet felét többnyire népies hangu, magyaros zamatú, esinos dalok, másik felét «Kinizsi» című hat énekes költői beszély foglalja el. Ez utóbbi egy akadémiai pályázaton nem elismeréssel említettett, de mind meséje, mind e adása oly túlságosan emlékeztet Arany első Toldijára, hogy látszik mily kevésbé tud az író a nagy mester varázstól menekülni s példájával szemben csak valamennyi önállóságra is vergődni. A csinos részletek, melyekben elég guzdag — s az egészes magyaros nyelv, nem menthetik meg a mese szégyenséget az ellapulástól. Igaz, hogy a tárgy is (szerző is csak a fiatal Kinizsivel foglalkozik) nagyon hasonló s há más tárgyat választ (ezt az első kísérletet csak stílygyakorlatnak tudva be) talán önállóbb és szerencsésebb is lesz. Elvárjuk tőle. Csinos dalai s kisebb költeményei közül, izeltől, bemutatunk egy párt.

Benn az erdő . . .

Benn az erdő vadonában,
Benn a mélyben valahol,
Párja-váró bús gerlice
Panaszosan ott dalol.

Óh, ha én eldunolhatnám:
A szivemet mi bántja,
Bűbántól sötét erdő
Borúlva a világra.

Tíz lóvés egy fél percz alatt.

Művelődünk, művelődünk,
Csak az a baj: sokan vagyunk
S hogy egy kissé megritkultunk,
Azon munkál szivünk, agyunk.
És a munka szépen halad . . .
Tíz lóvés egy fél percz alatt.

Hol a Káin ronny fegyvere:
Neveltséges, gyarló dorong?
Talál annál különbet már
Az emberi viraszt gond.
Igy a munka szében halad . . .
Tíz lóvés egy fél percz alatt.

Óh magasztos egy szikra!
Bámulatom, ime fogadd!
Mily nemes vagy szivben, agyban —
Hisz' védjük az állatokat.
És magunknak vjhi! mi marad? . . .
Tíz lóvés egy fél percz alatt.

«Küzdeni kell a népijogért
S rohanni a hős halálba»
Földre éhes nagyok ajka
A tömegnek ezt kiáltja.
És dönt a vér és hull a had . . .
Tíz lóvés egy fél percz alatt.

Megvan már a gyilkos szerszám,
Tenger könynek okozója,
Nem kell hozzá, csak tenger vér
S az emberek milliója.
Akkor aztán szépen arat . . .
Tíz lóvés egy fél percz alatt.

Modrányi Iván költeményei. Mint esőtől az áldás, vagy mint a gomba, teremnek a versek, egyszerre kötet számba. Most Nyittróló kapjuk a fenn ezimzett kötetet. Elfogulatlanul lapoztuk végig — s nem állítjuk, hogy jót, megállhatót ne találunk volna benne; talánunk egynehányat, a legjobbak egyikét alább mindjárt be is mutatjuk, de sokkal kevesebbet mint egész kötetben — a legszerényebb varakozás mellett is találni kellene. A szerző nincs gondolat s olykor némi humor és kedély híján, mint a ki csak magának, vagy legfőlebb egy szük ismerős kör kedvéért szokott verselni, de sem

A télies idő újra megéltette a fővárosi jégpályákat; úgy a budai oldalon, mint a városi oldalon is vig élet folyik a korcsolyázó egyesület jégén. A Pirovich-féle Excelesior hallifax korcsolya, mely tavaly kiállt a próbát, általános használatban van, mit megérdemel is, mert ezerszeri konstitúciója lehetővé teszi, hogy a korcsolyázást veszély és elfáradás nélkül, valamint mindenmennyi vezetés nélkülözésével pár nap alatt bárki is megtanulhassa. E korcsolyát, melyet először lapunk mutatott be, s azután rajza a lipcsei „Illustrirte Zeitung“-on elkezdve számos külföldi lapban is megjelent, most már az összes európai, sőt az amerikai jégpályákon is használják. A Hallifax-korcsolya használata mellett talán könnyebben és sebezhetőbb lehet a jégén mozogni, a Pirovich-féleké ellenben, mint említettük az az előnye, hogy használatánál a veszély és fáradtság elkerülhető.

Az utolsó bosnyák király hamvai. Tomasevics Ivánnak, az utolsó bosnyák királynak eddig Jajczában pihent hamvait díszes szarkofágba helyezik s nagy pompával szentelik be. A szarkofág bronz keretű erős íveg falakból áll és falokövére fog állíttatni, a melyen bosnyák felirás lesz. Tomasevics csontváza majdnem teljesen egybe van állítva, a mi nagy gondtal és fáradsággal járt, mert a csontok már korhadtak.

A 102 éves Chevreul életmódjáról a következőket írják: Az agg tudós reggel öt órakor szokott felébredni, azonnal meleg levest eszik és a lapokat olvassa el az ágyban, néhány látogatót fogad, 11 órakor — még mindig az ágyban — második, táplálékot reggelit eszik, mely áll levelesből, húsból, tejeskávából és vajkenyérből. 1 órakor felöltözik s 2 órakor kikocsiz. 5 órakor ismét otthon van, egy csésze tejet iszik, újra ágyba fekszik s 7 órakor jó étvágygal ebédel, de csak vizet iszik hozzá s aztán mély álomba merül. Ha muzzeumi segédje, Arnaud új reggel azt kérdi tőle, hogy aludt, Chevreul mindig azt feleli, hogy ő soha sem aludt rosszul.

A kínai császári család genealogiáját minden tíz évben egyszer revidálják. A legutolsó revízió most történt nagy ünnepélyességgel. Két nagy jegyzékony van: a sárga kötet a császáz közvetlen családjának van szentelve, a vörös kötet távolabbi rokonoknak, kik a császáz testvéreitől származnak. Minden rokon évenként tartozik beszoigáltatni családából a szülőknek, házasságokra, és halálzásokra vonatkozó adatokat s a tíz év végén azokat beírják a császáz felügyelete alatt a nagy könyvekbe. A császáz adja testvéreinek és az unokatestvéreknek a neveket s a ki büntetést követett el, annak nevét a lajstromból kitörlik. A könyveket a beírás után processióval viszik át Peking utcáin a mukdeni palotába, s ez idő alatt a boltokat, ajtókat és ablakokat bezárják. A jelenlegi császári családja már K. e. száz évvel Mukdenben volt uralkodó; Pekingbe 1644-ben költöztek át mint császárok. A mostaninak nevét „Csai“-t alattvalóinak nem szabad birnia.

HALÁLOZÁSOK.

LIGETI IRMA, a népszínház volt tagja, meghalt Bécsben, élete tavaszán. Korai halálának hírének nem kis részvételt fogadtak Budapesten, hol a kirakatokban még mindig látható az ifjú és szép énekesnek arcképe, ki a színpadi népszerűségéből máris élvezte annyit, hogy magának a legszebb jövőt remélhette. Négy év előtti lépett a színpadi pályára, s először a karban kezdte a népszínházban. Alakja hamar feltűnt, hangja szépen csengett. Nem sokáig szerepet kapott, s a mult télen már elsőrendű énekes szerepekben is tapsolták. A nyáron vált meg a népszínházról, hogy tovább képezze magát. Beszélték, hogy német színésznő akart lenni. Szerepeiben („Mikádó”, „Uf király”, „Királyfogás” stb.) nagy részt magát játszotta még, különösebb alakítási törekvések nélkül, de ez a „maga” kedvelt volt az egész közönség előtt. A művésznő csak legutóbb kezdett benne erősebben fejteni, a mikor már játéka gondosabb alakfássá vált, s érezte, hogy hangjának természetesen csillogását az iskolázottság fogja mélyebbé, ragyogóbbá tenni. Hónapok óta Bécsben tartózkodott, s ott ragadta el a korai halál.

MURSKA IRMA halálát jelentik Münchenből. A magyar közönség előtt jól ismert operánékesnő volt, ki a hatvanas években ritka magasságu hangjával, trilláival sok diadalt aratott a legnagyobb városok operáiban. Horvát születésű volt, de rendszeren magyar énekesnőnek mondták. Nemzeti színházunknál több ízben szerepelt, s a vidéken, Debreczenben is megfordult. Ezelőtt tíz évvel vonult vissza a színpadtól s nyugtalan, és szeszélyes művésznő. Hangja elvesztésének, énekantitással foglalkozott. Legutóbb New-Yorkban lakott, hol mostoha viszonyok közt áll s mikor a betegség is meglátogatta, az osztrák-magyar konzulátus költségén jött vissza Európába és Münchenbe ment leányához. Czedik Hermin asszonyhoz, ki szintén súlyos betegségben szenvedett. Mikor Murska Irma meghalt, leánya

megmérgezte magát, s anya és leánya együtt feküdtek a ravatalon.

SZLOBODA FERENCZ, a kir. kuria bírójá meghalt 67 éves korában. A legfőbb bírói kar egyik kiváló képzettségű tagját veszette benne. Bírói pályáját 1849-ben mint Pest városi törvényszéki tanácsos kezdte; 1851-ben pestmegyei csász. és kir. törvényszéki ülnök lett; 1862-ben a váltófeltörvényszékhez nevezett ki; 1869-ben a magyar kir. semmitörvényszék rendes bírójá lett s mint ilyen közel 20 éven át működött. 1866 óta tagja volt a bankbírósnak. Sok évi szolgálatai elismerésül a király a Lipót-rend lovagkeresztjével tüntette ki őt.

Elhunytak még a közlebbi napok alatt: FORRÓ FERENCZ, kir. tanácsos, Háromszék megye volt alispánja, ki a szabadságharcban huszár ezredes volt, 81 éves korában Besnyőn. — KÁLNAY SÁNDOR, Abauj-Tornai kassai járási főszolgabírója, 42 éves, Kassán; ugyanott MARCZILÓV ENDRE sztrárai plébános, 70 éves. — Dr. SZÉLES ANTAL városi orvos 45 éves, Máramaros-Szigeten. — MATTYASOVSKY LAJOS ügyvéd és földbirtokos, Liptó megye első virilistáinak egyike, 55 éves Rózsahelyen. — Dr. BIERMANN MIHÁLY SÁNDOR, az igazságügyminiszterium miniszteri titkára, 40 éves, Budapesten; — ugyanitt DUSHEGYI MÁRTON, régi honvéhadnagy, egy időben virágzó nevelő intézet tulajdonosa, 57 éves; — KACZÉR KÁROLY ügyvéd, 48 éves; ARKADEJ FERENCZ fővárosi tisztviselő, 70 éves; — KRÉTZER GYULA hivatalnok és — SKOPAL GYULA ismert tánczmester, 52 éves. — HUSZ DAVID, a felvidék egyik legismertebb és legnépszerűbb alakja, a kit minden turista ismert, rendes czíme „Husz papa” volt, ki Poprádon a városon kívül egy nagy parkban vendéglőt és fürdőt rendeztetett be, a kárpáti muzeum létesítésében is érdeme van, s ki iskolai és jótékony czélokra jelentékeny összegeket áldozott. — FÜRTH SAMU tanító, a nyitrai megyei tanító testület titkára, 38 éves, Érsekújvárt. — MIHALYF JÁNOS nagy-emőkei földbirtokos, Nagy-Emőken. — RETTER LEO, az osztrák-magyar államvasutársaság főfelügyelője, ki 40 évig szolgált az osztrák-magyar államvasutat, Meránban. — FROMBACH GUSZTÁV, a csákovai takarékpénztár igazgatója, 83 éves. — PER LAJOS, a megyei kórház gondnokja és orvos, a szabadságharcban honvéd-főorvos, 78 éves, Székesfehérvárt. — SCHOFF ANTAL tekintélyes kereskedő Nagy-Szebenben, 72 éves. — TÓTH KÁLMÁN, m. kir. pénzügyi fogalmazó, e hó 17-én Arconban, hosszas szenvedés után, 32 éves. — Ifj. POLCZNER JENŐ, a köztisztviselői állás Polczer Jenő ügyvéd fia, 22 éves korában, Szegeden. — BERNMÜLLER JÓZSEF kereskedő és nagybirtokos, 77 éves korában, Pápán. — STEINHAUSER ISTVÁN, 73 éves Noszvajon. — MAYERN FERENCZ nyug. osztrák miniszterium osztályfőnök, egykor mint hadi mérnök bizalmas tanácsadója Radezky tábornagnak, hosszabb ideig a katonai földrajzi intézet igazgatója, 91 éves, Pozsonyban. — BÁRÓ KOMERS HENRIK, osztrák igazságügyminiszter 1865—67-ben, az abszolút korszakban az országos törvényszék elnöke Budán és Pesten, 79 éves, a Csaszlau mellett Zak kastélyban.

VÁMOSSY MIHÁLYNÉ szül. Végh Kornélia asszony, a budapesti ref. főgimnázium igazgatójának, a kiváló névvel bíró tanfőnöknek ritka műveltségű neje, Gönczy Pál államtitkár és dr. Vámoossy Károly fővárosi ügyvéd sógoráné, kit férje és családja mellett nagy számu rokonság gyászol, s kinek temetése, melyen Szász Károly ref. püspök tartott szép beszédet, a legnagyobb részvét közt ment végbe e hó 24-ikén. — SZALAI BARKÓCZY FERENCZÉ báróné, szül. Richter Eugenia, kir. kamarásnak, és nyugalmazott főispánnak neje, 69 éves, Kassán. — PAPP ESZTER, Papp Gusztáv ref. tanító leánya és Papp Lajos kővágó-érsi körjegyzőnek testvére, 18 éves, Szentkirály-Szabadján. — SZIDVÁNY ANTONÉ, szül. Beszennyey Mária, 50 éves, Sümegyen. — ÖZV. LANDOZ JÁNOSNÉ, szül. Szántó Rozália, 86 éves, Kolozsvárt, s halálát dedunokák is gyászolják. — SÓFALVI MIKLÓS HERMINA, harmadik leánya Miklós Miklósnak, az egykori ó-tordai reform. lelkésznek, ki széles körben ismeretes egy szellemességéről, mint Petőfi Sándorhoz való baráti viszonyáról. — SZÉKELY MÓZSNÉ szül. Könnny Róza, Székely Gyula, földbirtokos édes anyja, Székelyhídon. — SÁNDOR ATHANÁZSNÉ, szül. Fruscha Julianna, 64 éves, Aradon. — HEGYESI BALINTNÉ, Hegyesi Márton nagyváradi ügyvéd s volt orsz. képviselő édes anyja, 73 éves, Nagy-Bajomban. — SOR FERENCZÉ szül. Schlesinger Ida; városi tisztviselő orvos neje, 33 éves, Fegyőházáon. — ÖZV. HANULA GYÖRGYNÉ szül. Némethy Juliána, 92 éves, Debreczenben. — BLANK VILIBALDNÉ szül. Wahutta Ludmilla, mérnök neje, 33 éves Pozsonyban.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Pásztor. P. A. Megkaptuk s legközelebb közölni fogjuk. Nem igaz. Alapszemléje igaz is, helyes is, kár, hogy nem hozzá illő eszmény s komolysággal van kidolgozva. Néhány kifejezése humoros akarva lenni, szinte bántó. Négy sora — „Az örömmel asztalhoz” — nagyon jó, kifejezve is jól van, de az egészet finomabbá kellene tenni, hogy magához illő hatással olvashassuk.

Cs. Z. Sem egyiket a kettő közül, sem mind a kettőt, sem a közlebbi füzetben, sem később nem „látjuk jónak” felvenni. Nagyon kezdetleges, mondhatni gyermekes számypróbatételek.

D. D. Bizony nem látszik meg rajta hogy már „sok verset írt életében”. Vagy még most is korán volt „magát arra a kísérletre elhatározni: közzik-e?”

Fekete. Mellőzzük. (Mivel az indoklást kizárja, azért vagyunk kénytelenek csak az egy rided szóval felelni.)

Mithras. A dalok közül egy sem vált be. Csengnek, bongnak, elég formásan, de nincs bennök semmi.

Nem közölhetők. A költő álma. A vándor. Tiltott láng. Odahagytam. Nem vagy az én rózsám. Betyár dal. — Sas és cizene (mese). Andalgás. Szép szemekbe néztem.

KÉPTALÁNY.

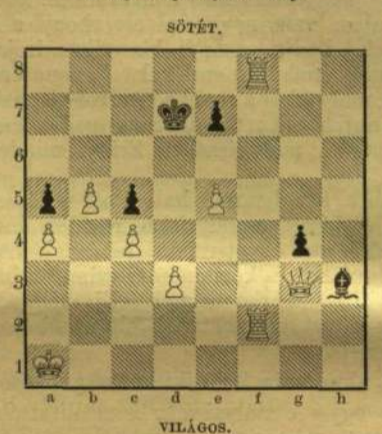

A „Vasárnapi Ujság” 2-ik számában közölt képtalányok megfejtése: 1. Multaiban nincs öröm, jövőben nincs remény. 2. Nőjelölő.

SAKKJÁTEK.

1529. számú feladvány. Kotro J.-tól.

I. díjat nyert feladvány.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1522. számú feladvány megfejtése.

Ehvenstein M.-tól.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. Kh2-g1	Ba8-b8 (a)	1.	d7-d5	
2. Vh6-h1	Fd8-h4 (b)	2.	Hg3-f5 +	Kd4-e4 :
3. Hg3-e2 +	Kd4-e4 :	3.	Hd1-f2 + stb.	
4. g2-g4 mat.				

Az 1523. számú feladvány megfejtése.

Pap J.-tól.

Világos.	Sötét.
1. Ve2-e3	t. sz.
2. V. H. F. mat.	

Mindkét feladványt helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Az Erkel-sakkterületén: Exner Kornél. — Szempczen: Pintér János. — A pesti sakk-kör.

HETI-NAPTÁR, január—február hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Irakita
27. F. 3. Ar. sz. János	F. 3. Krizoszt.	15. A. 26. K. János	25
28. H. Alex. Cirill. ea.	Károly	16. Sz. Péter I.	26. János
29. K. Szal. Ferencz.	Valér	17. N. Antal ap.	27
30. S. Mártonka sz.	Etelgund	18. N. Athanáz	28
31. C. Nol. Péter hv.	Vigil	19. Makár	29
1. P. Ignác pk.	Brigitta	20. Eutim ap.	30
2. S. Gy. sz. B. A.	Gy. sz. B. A.	21. Maxim hv.	1. Adar

Holdváltásai: ☾ Ujhold 31-én 10 óra 26. pk. délelőtt.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. egyetlen-tár 6. szám.) Ganzseidene bedruckte Foulards fl. 1.20 bis fl. 3.90 p. Meter (ca. 450 versch. Dessins) — vers. roben- u. stückweise porto- und zollfrei in's Haus des Seidenfabrik-Dépot G. Henneberg (K. u. K. Hofliefer.). Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 40 kr. Porto.

Csusz, köszvény, csuzos fej-, fog- és fülszakgatásoknál, ficzam és ütési da ganatoknál rendkívüli hatású gyógyszer a

REPARATOR

Kriegner György gyógyszerháza a „Magyar koronához” Budapest, Calvin-tér.

szt. Rókus kórházi statisztika szerint e szerrel való kezelés folytán 136 beteg közül 129 gyógyulva és 7 javulva bocsátott ki. Csakis védjegyemmel ellátott készítmény fogadható el. — Kapható az ország minden gyógyszerházaiban, valamint posta útján gyógyszerháztármból.

Egy nagy üveg ára 1 forint, kicsiny 50 krajczár.

A nagyérdemű férfiközönség LATZKOVITS A. Budapest, Váci-utca 22.

Farsangi idényre

saját készítésű és elismert jó szabású

férfi báli ingeit,

báli keztyűt, nyakkendőt, még nem ismert alakban selyem és batizst zsebkendőket, harisnyák, ing- és kézelógombok, izzadás elleni alsó-íngék s illatszereket meglepő olcsó áron a lehető legjobb minőségben.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

A GYÜMÖLCSÉSZETI ÉS KONYHAKERTÉSZETI FÜZETEK

az Országos Gazdasági egyesület kertészeti szakosztályának hivatalos közlönye,

melynek szerkesztése felett a szakosztály gyakorolja a felügyeletet, a jelen 1889-ik évben X-ik évfolyamába lépett Villási Pál az ismert gyümölcsész s Baranyay István az országos gazdasági egyesület titkárának, együttes gondos szerkesztése alatt. Már maga a füzeteknek e hosszú fennállása nyújt kellő garantiát, hogy az feladatának megfelelő. Minden gyümölcs s zöldségtermelő, már pedig majdnem minden mezőgazdának is kellene foglalkozni a nemes, hasznos és nemzetgazdaságilag is nagy fontosságú termelési ággal, — hasznos tanácsadóra talál a füzetekben, mely a szakkorébe vágó minden mozzanatot figyelemmel kíséri, s arról olvasót tájékoztatni siet. A gyümölcsfák nevelése, ápolása, a gyümölcs termelése, értékesítése nyersen és feldolgozva, azon tárgya, melyre a füzetek kiváló gondot fordítanak. Ösmertetik: leírásban, színes és fekete nyomású képekben a termelésre kiválóan ismertető, a háziasszonyoknak is hasznos olvasmányul kiadottak. A gyümölcsészeti és konyhakertészeti füzetek, megjelenik minden hónapban egyszer két nyomattal (nyitni tartalommal, mindenkor egy színes kép melléklésével és több a szöveg közé nyomott ábrával, a Franklin-Társulat kiadásában.

Az 1889. évben a füzetekben kis hirdetés rovatot nyitunk, mely előzetesünkben a szakbárgó kereslet és kínálat kiegyenlítésének megkönnyítését mérésékel díjért közvetíti.

A gyümölcsészeti és zöldségtermelési terén hazánkban még annyi a tenni való, míg a nagylontosság termelési ágak a kellő pártolásra, hogy a nemzetgazdaságilag nagy horderejű feladatunk méltóan töltsék be. — Leghivatottabb terjesztői lennénk pedig a gyümölcsészeti s konyhakertészeti fontos ügyének a néptanítók bejuttatás és ügy iránti előszeretettel a népiiskolák munkájában.

A „Gyümölcsészeti és Konyhakertészeti füzetek” előfizetési ára: egész évre 4 forint; negyedévre 1 forint. Az országos gazdasági egyesület és kertészeti szakosztály tagjai 25 % kedvezményben részesülnek, s így negyedévre 75 kr., egész évre 3 forint fizethetnek elő.

Az előfizetési pénzek a füzetek kiadójához a „Franklin-Társulathoz” (Budapest, Egyetem-utca 4. szám) küldendők be. A füzetek szerkesztéséért illető minden közlemények a Füzetek szerkesztőségéhez (Budapest, „Köztelek”) intézendők.

FELHÍVÁS ELŐFIZETÉSRE.

A „Leányvilág” 1889-ik január első füzetével már a hatodik évfolyamát kezdi meg és most is, mint eddig a legnemesebb eszmék hirdetője leendő: Vallás, családi nemesebb élet, hazaszeretet és munkásság lesz állandó jelszavunk a mulattatva oktatás alapján.

Ennyit a beltartalomról, a mi pedig a gyönyörű kiállítását illeti, arról a Franklin-Társulat összes kiadványai bizonyítható tesznek.

És így őszinte meggyőződésünkkel biztosíthatjuk a tisztelt szülőket, hogy serdülő leányaik számára celszerűbb ajándékot, mint lapunk, nem vehetnek, mert ez nemcsak minden hónap elején és közepén új örömet hoz számukra, hanem gazdag tartalmánál fogva ismereteiket bővíti gyakorlatias és hasznos cikkeivel, érzésüket nemesíti szép és nemes irányu elbeszéléseivel.

E mellett a lap előfizetési összege is igen szerény:

Egy évre	5 frt - kr.
Félévre	2 . 50 .
Negyedévre	1 . 25 .

Előfizethetni Budapesten a Franklin-Társulat lapkiadó hivatalában, valamint minden hazai könyvtáránál.

Ezen kívül küldendők az előfizetési pénzek egyenesen a szerkesztőhöz Somorjára (Pozsonymegye).

Kalocsa Róza a „Leányvilág” szerkesztője.

BUTOR

teljes mennyasszonyi kelengyék, egy egyes butordarabok óriási választékban, minden versenyt felülmúló olcsó árakon 2 évi jótállás mellett

Patyi István és Társai

hazai gyártmányu asztalos- és saját készítményű kárpitos-butortermelők Budapest (bélváros), Koronaherezer-utca 11. I. em. a főposta-palota mellett. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

La VELOUTINE

„LA VELOUTINE”

különleges risspora eredeti minőségben kapható és utánvétellel is megrendelhető

VERTESSI SÁNDOR illatszertárában Budapest, Kilyó-tér 8. szám.

Sipőcz-féle gyógyborok!

Ezen közkedveltségnek örvendő és az orvosok által is a legnagyobb elismerésben részesült gyógyboraim, melyek hason készítményű külföldiekkel a versenyt bátran kiállják, a legjobb minőségű anyagokból készíttem ezen borok étvágygerjesztő, idegerősítő, a vérképződést elősegítő diätetikus készítmények;

Pepsin bor

kitűnő hatású mindenemű gyermekbajoknál, vérszegény és tuberkulosus gyermekeknek, megszünteti a gyomorégést a bor v. sörnek túlságos élvezete után. 1 palack ára 1 frt 50.

Coca bor

az idegrendszer élénkítésére, erősítésére és tevékenységének fokozására orvosilag sokszorosan ajánlott becses szer, rögtön megszüntet mindenmennyi ideges fájdalmat, migrént, fog- és arcfájdalmat. 1 palack ára 1 frt 50 kr.

China és China vasbor

sapadtásig, vérszegénység, étvágytalanságnál, általános gyengeségnél hosszú és nehéz betegségek után a legjobb sikerrel lesz használva és végre kitűnő erősítő szernek bizonyul az aggkorban. 1 palack ára 1 frt 50.

10 üveg egyszerre renfelve 12 frt osztr. ért.

SIPOCZ ISTVAN

gyógyszerész. Művegyészi laboratorium Pécsen.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtáránál kapható:

TOMPA MIHÁLY VIRÁGREGÉK

HETEDIK KIADÁS. A KÖLTŐ ARCZKÉPÉVEL. Ára füzve 2 frt 50 krajczár. Vászondiskótésben 4 frt. — Diszkótés francia bérben 5 forint.

A gyermekek munkakedvét,
a komoly olvasmány iránti hajlamát semmi sem észleli nagyobb mérvben, mint egy jól szerkesztett ifjúsági lap. Ilyen a serdültebb gyermekeknek való

MAGYAR IFJUSÁG,

melyet a közoktatásügyi miniszterium 1887/1486. é. n. sz. alatt — komoly és tanulságos irányánál fogva — melegen ajánlott. Szerkesztője **dr. RADÓ ANTAL**, aki, mint az Országos Középsikolai Tanáregyesület Közlönye írja (1888 májusi füzet) a leghivatottabb pedagógusok tanácsával és közreműködésével állítja össze ujsága tartalmát.

A lap kéthetenként jelenik meg, ára harmadévre 2 frt, mely összeg a kiadói vállalatba (Budapest, Károly-körút 15. sz. alá) küldendő.

A farsangi évad

alkalmából van szerencsém a nagyérdemű közönséggel tudatni, hogy VII. ker., Károlykörút 3. sz. műtermemben a legszebb és legizletesebb szabású jelmezek általalm jutányos áron elkészíttetnek. — Ezek hosszu során át mint a nemzeti színház a kir. opera jelmez-szabója tapasztalataimnál fogva minden igényeknek legjobban megfelelői parkodom. Vidéki színpadok teljes szerelését elvállalom.

Vári Bernát.

**ELZÁRVA ÉLVEK
COILLON-FIGURÁK
POSNER KÁROLY LAJOSNAK
BUDAPEST.
Erzsébet tér 19.**

BÁL

Val. francia Chapeaux Claque monogr. tibeth. frt 4.— frt 5.—
" " " " atlaszb. " 7.— " 8.—
Valódi angol és francia cylinder " 3.80 " 4.—
Leginomabb chiffon ingek, saját gyártmány, sima, hajtott vagy himzett meisel " 2.— " 4.50
Valódi prágai keztük " 1.— " 1.20
Battiszt vagy atlasz báli nyakkendők " .25 " .50
Lábyúk ill. d'Eosás vagy selyemből " .75 " 2.50
Selyemszobkendők " .80 " 1.50
Női felső czipó fehér " 4.— " 5.—

Illatszerek, szappanok, gombok, izzadás-mentők, valamint minden az uri divatszokhoz tartozó czikkek a legolcsóbb árak mellett

Mechlovits Ferencznel, Budapest, kerepesi út 8.
Képes árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

Csuz, köszvény, oszpos fej, fogfájdal-
gyógyítására meglepő gyorsan és biztosan ható házi szer

KÖSZVÉNYVIZ,
melyvel 655 esetben tetett kísérlet közül 602 esetben teljes gyógyulás, 53 esetben javulás éretett el. Ára 1 üvegnek utasítással együtt 50 kr.

Csak akkor valódi, ha törvényes védjeggyel van ellátva. Kapható Szallós János gyógyszerert, a „Magyar koronához“ Dombovárott. Budapest: Török József és Buday Emil városi gyógyszerert. Haris-bazár.

PSERHOFER J.
gyógyszertára BECSBEN, Singerstrasse Nr. 15. „zum goldenen Reichsapfel.“

Vértisztító labdacsook előtt egyetemes labdacsook neve alatt; ez többi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben a labdacsok esodás hatásukat szerzeszeresen be nem bizonyították volna. A legmakacsabb esetekben, melyekben sok egyéb szer sikertelenül alkalmaztatott, ezen labdacsook számtalanszor és rövid idő alatt teljes gyógyulást eredményeztek. 1 doboz 15 labdacsoval 21 kr., 1 tekercs 6 dobozzal 1 frt 5 kr. bérmentelen utánvét mellett küldéssel 1 frt 10 kr. A pénz előleges beküldése mellett ára bérmentes megküldéssel: 1 tekercs labdacso 1 frt 25 kr., 2 tekercs 2 frt 30 kr., 3 tekercs 3 frt 35 kr., 4 tekercs 4 frt 40 kr., 5 tekercs 5 frt 20 kr., 10 tekercs 9 frt 20 kr. (1 tekercsnél kevesebb nem küldetik szét.)

Valódiaknak csak ama labdacsook tekintendők, melyeknek utasítása Psershofer J. névvel van ellátva, s amelyeknél minden doboz tetején ugyanazon névönös vörös szinben rajta van.

Számtalan levél érkezett, melyben a labdacsook fogyasztói hálát mondanak a legkülönfélébb és legsúlyosabb betegségekből való meggyógyulásukért. A ki csak egyszer kísérletet tett velük, tovább ajánlja.

A sok köszönő-iratból közlünk néhányat:

Schlierbach, 1888. febr. 17. T. Uram! Tisztelettel alulírott kéri, miszerint küldene ismét négy tekercset valóban igen hasznos és kitünő vértisztító labdacsoiból. Teljes tisztelettel

Neureiter Ignác, gyak. orvos.

Hrasche, Flöding mellett, 1887. sept. 12. T. Uraságod! Isten akarata volt, hogy labdacsoi kezembe kerültek, s irok most azoknak sikeréről: gyermekágyban meghitöttem magamat, úgy hogy munkámat többé nem végezhettem, s bizonyára már halva lennék, ha az Ön esodás labdacsoi meg nem mentek. Isten áldja meg Önt ezért ezerszer. Bízalmam van, hogy labdacsoi egészen meggyógyítanak, úgy a mint másoknak is gyógyulásukhoz segítettek. **Kaiffo Teréz.**

Bécs-Ujbely, 1887. decz. 9. Igen t. Uram! Legmelegebb köszönetet mondok Önnek, 60 éves agynémnek nevében, ki idült gyomorhurutban és vízi-betegségben szenvedett. Az élet gyötrelme volt neki, s már azt hitte, hogy nincs reményiség. Véletlenségből kaptam egy dobozt az Ön kitünő vértisztító labdacsoiból, s azoknak hosszabb használatára után meggyógyult. Teljes tisztelettel

Weinzeßl Jozsef.

Mitternizersdorf, Kirchdorf mellett, Felső-Ausztria, 1888. jan. 31. T. Uraságod! Szeretném megköszönni Önnek, hogy megadta nekem a **Fagybalzsam**, Psershofer J.-től. Sok év óta bármily idült sebekre mint legbizt. szer elismervé. 1 köcsöggel 40 kr., bérmentes küldéssel 65 kr.

Keskeny-üti-füszörp, hurut, rekedtség, gör. csos köhögés, stb. ellen. Egy palacczkal 50 kr.

Amerikai köszvény-kenőcs, legj. szer köszvényes és czúzos bajok, tagszagatás, ischias, fülzsagatás stb. ellen. 1 frt 20 kr.

Por a lábizzadás ellen. 1 doboz 50 kr., bérmentes küldéssel 75 kr.

Golyva-balzsam, a megbizható szer a golyvánál. Egy üveggel 40 kr., bérmentes küldéssel 65 kr.

Élet-esszencia (prágai csöppek); megrontott gyomor, rossz emésztés és mindennemű altesti bántalom ellen kitünő házi szer. 1 üveggel 22 kr.

Angol esodabalzsam, 1 üve cse 12 kr., 12 üveggel 1 frt 20 kr.

Az itt felsorolt készítményeken kívül még a birodalom valamennyi lapjában hirdett bel- és külföldi gyógyszer-különlegesség készletben van, s minden után a raktáron nem levő czikkek kívánatra pontosan és olcsón beszeresztetnek. Postai küldemények a pénz előleges beküldése mellett pontosan eszküldöttenek; nagyobb megrendeléseknél az összeg utánvétel mellett is. Az összegnek előzetes beküldése mellett (legjobban postautalványval) a viteldij jelentékenyen csekélyebb, mint utánvét mellett. A felsorolt különlegességek kaphatók Budapestben Török József gyógyszerert, király-utca 12.

AZ ORFÉVÉRIE CHRISTOFLE
PARIS-CARLSRUHE
HÁZI-
ÉS FÉNYÜZÉSI CIKKEK
FÜHARTÁRA

WADLSTEINER-F. ÉS TÁRSA

BUDAPEST, VÁCI-UTCA 27.
FRANCIA, ANGOL, OSEH PORCELLÁN
ÉS ÜVEG-TERITÉKEK, HÁZI- ÉS
FÉNYÜZÉSI CIKKEK, VELENCEI
CSILLÁROK ÉS TÜKRÖK,
VALÓDI JAPÁN ÉS CHINAI
DISZTÉMÉNYEK DÜS
RAKTÁRA.

TÖLSNER ADOLF
tekeasztal-gyára

Bécs, V. Rampusdörfergasse 7.
Ajánlja az. és kir. kizárólag, szabad,
forgó tekeasztalait
kéglí és carambol játéka (mindkét
oldal márványlemezzel van ellátva).
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

A mohai **ÁGNES** savanyúviz

folytonos használata mint

IVÓVIZ
járványos betegségek

alkalmával kitünő szolgálatot tesz.

Friss töltésben mindenkor kapható.

Édeskuty L. magyar kir. udvari ásvány-
viz-szállítóal Budapestben.
Ugyezintén kapható minden gyógyszerertárban, fúszkereskedésben és vendéglökben.

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárnál kapható:

A FOGÁSZAT
ÉS MŰTÉTEINEK RÖVID KÉZIKÖNYVE.

Orvostanhallgatók és gyakorló orvosok számára.

Irtá
Dr. ABONYI JÓZSEF.

104 farnetszettel. Ára füze 1 frt.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS